

tizace) organizuje Česká společnost chemického inženýrství (ČSCHI) v úzké spolupráci s Ústavem chemických procesů AV ČR a VŠCHT Praha a pravidelně se ho účastní takřka tisícovka vědců z celého světa. Na letošní kongres, nad nímž převzala záštitu předsedkyně AV ČR prof. Helena Illnerová, přijelo do Prahy celkem 1001 platících účastníků z 68 zemí.

Slavnostní zahájení kongresu se konalo ve Smetanově síni Obecního domu za účasti prezidenta Evropské federace chemického inženýrství prof. Jean-Claude Charpentiera, prezidentky Americké společnosti chemických inženýrů prof. Dianne Dorland, prezidenta Asijsko-pacifické konference chemických inženýrů prof. Masanobu Hasataniho a řady dalších významných hostů. Zúčastněné pozdravili prof. Jean-Claude Charpentier a rektor VŠCHT Praha prof. Vlastimil Růžička. Z rukou předsedy ČSCHI prof. Jiřího Drahoše převzali čestná členství ve společnosti prof. J.-C. Charpentier, prof. V. Báleš, rektor STU Bratislava a prof. J. Horák z VŠCHT Praha. Součástí společenského programu kongresu byl i tradiční koncert v Rudolfinu, tentokrát s Komorní filharmonií Pardubice pod vedením L. Svárovského a vynikajícím klavíristou Martinem Kasíkem. Zaplněná Dvořáková síň nadšeně aplaudovala brillantnímu provedení Dvořákovova klavírního koncertu a Mendelssohnovy Italské symfonie.

Odborná část programu probíhala na stavební fakultě ČVUT v deseti paralelních sekcích (podrobnosti na www.chisa.cz/2004): během čtyř dnů odezněly dvě plenární a 50 zvaných přehledných přednášek, 552 ústních sdělení a bylo uvedeno 832 posterů. Za zmínu určitě stojí obě plenární přednášky: dynamický přístup špičkové průmyslové firmy k inovacím prezentoval Dr. Alfred Oberholz (člen správní rady firmy Degussa A.G. a prezentant DECHEMA) v tématu *Chemicals in 2010 – system solutions for customers*; prof. Ezio Andreta (ředitel odboru průmyslových technologií Evropské komise) pak hovořil v přednášce nazvané *Towards the Lisbon goals: the knowledge based industry* o přechodu od průmyslové výroby orientované na extenzivní využívání zdrojů (resource-based), k průmyslu intenzivně využívajícímu zejména znalostních aspektů (knowledge-based). Kromě tradičních chemicko-inženýrských témat proběhla v rámci kongresu i řada specializovaných sympozií, věnovaných např. mikrotechnologiím, otázkám environmentálního inženýrství, superkritickým tekutinám, škálovým aspektem komplexních vícefázových toků a dalším. Součástí kongresu byla rovněž 7. konference PRES 2004, akcentující problematiku integrace, modelování a optimalizace procesů pro úsporu energií a snížení znečištění životního prostředí. Odborný program doprovázely prezentace řady českých i zahraničních komerčních firem. V rámci kongresu proběhla též zasedání vrcholových orgánů Evropské federace chemického inženýrství.

Poděkování za finanční podporu kongresu patří Evropské komisi, dále firmám Unipetrol a.s., Kaučuk a.s., Chemopetrol a.s., Česká rafinerská a.s., BorsodChem MCHZ s.r.o., Eastman Sokolov a.s., CS Cabot s.r.o. a Mitsubishi Chemical.

Jiří Drahoš

XIX. Sjezd českých a slovenských biochemiků

Již tradičně společný sjezd České společnosti pro biochemii a molekulární biologii a Slovenské spoločnosti pre biochémiu a molekulárnu biológiu se konal v Olomouci ve dnech 31. srpna – 3. září 2004.

Sjezd byl slavnostně zahájen v nádherném prostředí Uměleckého centra Univerzity Palackého za účasti představitelů Univerzity Palackého, kraje, primátora města Olomouce i předsedy České společnosti chemické a asi 250 účastníků.

Vědecký program sjezdu byl zahájen třemi plenárními přednáškami v anglickém jazyce. První přednášku přednesl Walter Neupert, delegát EMBO (Ludwig Maximilians Universität München) na téma „Biogenese mitochondrií: cesty a mechanismy zahrnuté v importu bílkovin“. Druhá přednáška Jean-Daniela Tissota, předsedy Švýcarské proteomické společnosti, nesla název „Proteomika: Klinické perspektivy“. Třetí plenární přednášku přednesl nositel Koštířovy ceny Zdeněk Dvořák a týkala se kultur lidských hepatocytů používaných jako model ke studiu biologické aktivity přírodních látek.

Další program byl tematicky rozdělen do osmi přednáškových sekcí (Proteomika a enzymologie, Biochemie sacharidů a lipidů, Molekulární procesy v buňce, regulace a signalizace, Bioenergetika, biomembrány a fotosyntéza, Biotechnologie a potravinářská biochemie, Klinická biochemie, pathobiochemie a immunochemie, Biochemie přírodních látek a xenobiochemie, Bioinformatika, strukturální biologie a proteinové inženýrství). V těchto sekciích bylo předneseno 65 půlhodinových přednášek. Přednáškový program byl doplněn 132 plakátovými sděleními, které byly vystaveny po celou dobu sjezdu.

V programu sjezdu bylo tedy prezentováno na 200 původních vědeckých sdělení, které přinesly obraz o současné vysoké úrovni české a slovenské biochemie a molekulární biologie. Abstrakta všech těchto sdělení v anglickém jazyce byla vydána Vydavatelstvím Univerzity Palackého pod názvem „Acta UPOL Facultas Rerum Naturalium Chemica (2004), Vol. 43S. Záznam jednání sjezdu je tedy k disposici nejen českým a slovenským biochemikům, ale i zahraničním spolupracovníkům a ostatním zájemcům.

Při hodnocení vědeckého programu sjezdu nesmíme zapomenout na prezentace firem, které ve valné většině seznámily přítomné s novou laboratorní instrumentací a novými technikami. Účast více jak 40 firem a institucí (adresy zúčastněných jsou vedeny ve sjezdových materiálech) prezentacemi stánky po celou dobu trvání sjezdu byla nesporným přínosem pro účastníky i vystavovatele.

Prostředí Uměleckého centra Univerzity Palackého je ideálním místem nejen pro sjezdová jednání, ale i pro společenské akce. Pořadatelé připravili v Kapli Božího těla koncert katalánské sopránistky Cecilia Valls, žijící v České republice, představení barokní opery Yta Innocens (Nevinná Yta) v provedení souboru Ensamble Damian a společenský večer v atriu s vyhlášením vítězných postérů. Účastníkům sjezdu umožnili výběr ze tří půldenních

výletů (Loštice, Litovel a Kroměříž). Perfektně připravená historická informace o Olomouci a o uvedených třech výletních místech, jež byla součástí sjezdových materiálů, umožnila všem rozšířit si své znalosti i mimo oblast biochemie a molekulární biologie a oblíbit si tuto část Moravy.

Všichni účastníci biochemického sjezdu se jistě rádi vrátí do krásného prostředí Uměleckého centra Univerzity Palackého při pořádání dalších chemických setkání, která se zde jistě brzo uskuteční.

Jan Káš

EUROANALYSIS XIII

Stejně jako předchozí konference v této tradiční sérii, i konference EUROANALYSIS XIII, která proběhla ve dnech 5.–10. září 2004 ve španělské Salamance, byla rozsáhlou polytematickou konferencí, jejímž hlavním mottem byla role analytické chemie při ochraně obyvatelstva. 816 účastníků ze 49 zemí dokumentuje význam této stěžejní evropské konference v oblasti analytické chemie a je škoda, že počet českých účastníků (4) byl výrazně nižší než např. ze srovnatelně velkého Maďarska (10). Jak již naznačuje motto, byla značná pozornost věnována environmentální analytické chemii a kontrole potravin, stranou zájmu však již tradičně nezůstala ani chemometrie, otázky validace a akreditace, nanotechnologií, biosensorů a dalších „módních“ oblastí analytické chemie. Lze konstatovat, že tato mezinárodní konference měla vysokou odbornou i společenskou úroveň v neopakovatelném prostředí jedné z nejstarších evropských univerzit. Zájemci o konferenční materiály mohou kontaktovat autora tohoto článku, jehož účast na konferenci byla umožněna jednak grantem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v rámci projektu INGO LA034 (2004) (Reprezentace české analytické chemie ve Federaci evropských chemických společností) a jednak laskavou podporou firem Merck s.r.o., Praha, Eco-Trend Plus, s.r.o., Praha a Chrom-Spec, Praha. Autor jim touto cestou děkuje za jejich pochopení a podporu aktivit České společnosti chemické a odborné skupiny analytické chemie.

*Jiří Barek
zástupce České společnosti chemické v DAC FECS
tel: 221 951 224, e-mail: Barek@natur.cuni.cz*

CHEMTEC PRAHA 2004

Na uplynulém 11. ročníku veletrhu CHEMTEC PRAHA se představilo 70 vystavovatelů z ČR, Francie, Itálie, Maďarska, Nizozemska, Polska, Rakouska, Slovenska a SRN. V Průmyslovém paláci na pražském Výstavišti byla k videní i reprezentativní škála produktů laboratorní techniky a zařízení pro přepravu nebezpečných nákladů. Poprvé za dobu konání této akce, která vznikla z iniciativy Sazvu chemického průmyslu, nebyli na veletrhu přítomni zástupci nejvýznamnějších českých výrobních chemických společností (SCHP).

lečností. Ne všechny záměry organizátora veletrhu s uplynulým ročníkem a jeho vývojem byly naplněny. Nepodařilo se začlenit veletrh do marketingového plánu prezentací SCHP.

Již tradiční součástí veletrhu byl odborný doprovodný program přednášek (seminářů). Jejich obsahem letos byly tři okruhy problémů:

- Nová chemická politika REARCH a dosavadní chemická legislativa (mluvilo se o zákonu č. 356/2003 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích v souladu se zkušenostmi po 6 měsících účinnosti zákona o vstupu ČR do EU). Seminář organizoval Svaz chemického průmyslu ČR.
- Česká asociace petrolejářského průmyslu a obchodu a společnost Petrolmedia pořádala seminář na téma Bezpečnost v petrolejářském průmyslu (téma se týkalo chování motoristické veřejnosti u čerpacích stanic pohonných hmot, bezpečnostních aspektů prodeje a systému prevence proti „újezdům“ zákazníků bez placení).
- Chemická informatika (na semináři se přednášelo a diskutovalo o problematice patentů, grantů aj.). Letos poprvé byla zařazena i samostatná prezentace dostupné literatury v oboru. Na stánku *Chemická informatika* proběhla živá prezentace databází s chemickou tématikou dislokovaných po celém světě.

Na slavnostním *Večeru s českou chemií*, který se konal v působivých prostorách Lapidária, byla předána osvědčení o právu užívat logo *Responsible Care*. Svaz chemického průmyslu ČR se jako člen evropské rady chemického průmyslu CEFIC zúčastňuje celosvětového programu Responsible Care – *Odpovědného podnikání v chemii*. Účast společnosti SCHP ČR je v tomto programu dobrovolná (nad rámec povinností vyplývajících z platné legislativy) a vyjadřuje chápání ekologických povinností chemických výrobců. Právo užívat logo Responsible Care je podmíněno plněním tohoto programu, je udělováno na dva roky s možností výsledky znova obhájit. Pro hodnocení se podle dohodnutého systému CEFIC používá 36 kritérií.

V letošním roce se k obhajobě přihlásilo 16 společností a tři společnosti o osvědčení požádaly nové. Hodnotitelská komise posoudila a projednala žádosti společností a představenstvo SCHP ČR na základě doporučení udělilo osvědčení pro užívání loga Responsible Care této společnosti: DEZA, a. s., Chemopetrol, a. s., Eastman, a. s., Kaučuk, a. s., Precheza, a. s., Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a. s., Aliachem Synthesis, a. s., Lovochemie, a. s., BorsodChem, s. r. o., Česká rafinérská, a. s., CS Cabot, s. r. o., Reichhold, s. r. o., Messer TG, s. r. o., Radka, s. r. o., MG Odra Gas, s. r. o.

Nově bylo uděleno osvědčení společnostem Balakom, a. s., Air Products, s. r. o., a Eurosupport, s. r. o.

Na veletrhu byl vyhlášen 5. ročník soutěže **ZLATÝ CHEMTEC** – o nejlepší exponáty veletrhu. Z řady přihlášených vybrala odborná komise vítěze a ocenění ZLATÝ

Pohled do výstavní haly během 11. ročníku veletrhu CHEMTEC PRAHA

CHEMTEC se rozhodla udělit následujícím exponátům (bez udání pořadí): *Příručka pro oblast životního prostředí* – vystavovatel a výrobce ENVI GROUP, s.r.o.; *Analyzátor CXHy, VAMET 2000* – vystavovatel a výrobce Ing. Luděk John EKOTECH; *OCHRANA OVZDUŠÍ; MULTI 350 i, Con Ox* – vystavovatel JH SERVIS, Ing. Jindřich Haring, výrobce WTW, Německo.

Dále se komise rozhodla udělit zvláštní ocenění za přínos k popularizaci chemie publikaci *Záhadы, klíče, zajímavosti očima fyzikální chemie a její elektronické ztvárnění* (autoři Ivona Malijevská, Anatol Malijevský, Josef Novák) – vystavovatel a výrobce VŠCHT Praha – Vydavatelství.

Česká společnost chemická, Svaz chemického průmyslu a organizátor akce vyhlásily v rámci letošního ročníku literární a výtvarnou soutěž pro žáky středních a základních škol nazvanou **KŘIVULE 04**. Jejím cílem bylo přispět k pozitivní prezentaci chemie jako oboru. Organizátoři soutěže osloви základní školy a gymnázia. Úkolem pro studenty středních škol bylo zpracovat fejeton na téma *Chemie pro a proti*. Pro žáky základních škol a prvních čtyř ročníků víceletých gymnázií byla soutěž vyhlášena formou výtvarného díla na téma *Chemik a jeho laboratoř* nebo fejetonu na téma *Chemie kolem nás aneb i chemie člověku pomáhá žít kvalitněji*. Porota měla nelehký úkol – vyhodnotit téměř 200 zaslanych soutěžních prací. Na slavnostní předání cen byli pozváni autoři vybraných prací.

Výsledky soutěže v kategorii *Chemik a jeho laboratoř*: 1. místo Adrian Novelinko (Gymnázium Karviná Nové Město), dále bez udání pořadí: Anna Dufková (Gymnázium Mladá Boleslav), Jana Frayová (Gymnázium Krnov), Jolana Lišková (Gymnázium Budějovická, Praha 4), Martin Svoboda (Gymnázium Jiřího z Poděbrad); v kategorii *Chemie kolem nás aneb i chemie člověku pomáhá žít kvalitněji*: 1. Eliška Maixnerová (Křesťanské gymnázium Praha 10), 2. Martin Basovník (Gymnázium Polička), 3. Jan Smrká (Gymnázium Mladá Boleslav);

Vybrané práce studentů přihlášených do výtvarné soutěže KŘIVULE 04

v kategorii *Chemie pro a proti* (bez udání pořadí): Ivan Dostál, Jana Papežová (oba Gymnázium Františka Palackého, Valašské Meziříčí), Eva Pluhařová (Gymnázium Ostrov).

Příští ročník veletrhu se uskuteční ve dnech 18. – 21. října 2005 na pražském Výstavišti.

Radka Krombholzová
Markéta Bláhová

Předání cen SHIMADZU 2004

Ocenění za práci „**The influence of nonspecific cleavage sites on identification of low molecular mass proteins by matrix-assisted laser desorption/ionization time-of-flight mass spectrometry with seamless post-source decay fragment ion analysis**“ (Vliv nespecifických štěpných míst na identifikaci nízkomolekulárních bílkovin prostřednictvím „post-source decay“ analýzy v MALDI-TOF hmotnostní spektrometrii) – Cenu Shimadzu 2004 převzal 25. listopadu 2004 v reprezentačních prostorách Univerzity Palackého v Olomouci odborný pracovník Ústavu analytické chemie AV ČR Brno **Mgr. Pavel Řehulka** specializující se na proteomiku, MALDI-TOF MS, gelovou elektroforézu a bioinformatiku (<http://www.iach.cz/pro/lide-text.htm>).

Slavnostního aktu se zúčastnil předseda ČSCH profesor Vilím Šimánek, tajemník japonského velvyslanectví pan Yasuo Ariga, prorektor pro záležitosti vědy a výzkumu Univerzity Palackého profesor Miroslav Mašlán, generální ředitel Prechezy, a.s. Ing. Antonín Mlčoch, CSc., představitelé firmy a další hosté. Jed „halo se již o šestý ročník této ceny, která je vyhlašována firmou Shimadzu Praha a Českou společností chemickou a jejímž cílem je oslovit a motivovat mladé vědecké pracovníky.

Cílem prezentované práce bylo identifikovat nízkomolekulární bílkoviny metodou „post-source decay“ analýzy fragmentových iontů nespecifických a tryptických peptidů. Ta umožnila nejen jednoznačně identifikovat

Laureát Mgr. Pavel Řehulka, vedoucí organizační složky Shimadzu ČR Ing. Theodor Petřík CSc. a předseda ČSCH prof. MUDr. RNDr. Vítězslav Šimánek, DrSc.

nízkomolekulární bílkoviny z ječmene, ale bylo dosaženo i vyššího pokrytí primární struktury identifikované bílkoviny. Výsledky této práce jsou důležité pro jednoznačnější identifikaci bílkovin, obzvláště těch s nízkou molekulovou hmotností, které obecně poskytují nízký počet specifických peptidů. Popsaná metoda analýzy byla aplikována na bílkoviny extrahované z ječmenných obilek. Identifikace těchto bílkovin z ječmene je důležitým předpokladem pro lepší porozumění fyziologickým procesům, které probíhají při zpracování ječmene v potravinářském a pivovarnickém průmyslu a pro výběr vhodných odrůd určených ke sladování.

Před námi je sedmý ročník a zároveň výzva pro všechny, kteří řeší zajímavý chemický problém – využívají libovolnou instrumentálně analytickou techniku a v roce 2005 neprekročí třicet let. Další informace je možné najít např. v Průvodci pro členy České společnosti chemické.

Uzávěrka přihlášek pro letošní ročník je 15. 9. 2005. Cena je určena pro mladé chemiky z ČR, kteří v letošním roce nejsou starší 30 let. Je možno přihlásit práci, která nebyla v minulosti přihlášena do žádné soutěže ani nebyla publikována. Cena je vypsána obecně pro obor chemie, jediná podmínka je, aby se v práci vyskytovala libovolná instrumentálně-analytická metoda.

Přihlášky posílejte na sekretariát ČSCH: Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1.

Karel Ventura

Ze života chemických společností

První žena nositelkou Ceny Alfreda Badera za organickou chemii na rok 2004

Novou nositelkou Ceny Alfreda Badera za organickou chemii pro české chemiky do 35 let se stala Ing. Dana Hocková z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR v Praze. Komise jí udělila Cenu za soubor prací s názvem „Syntéza acyklických analogů nukleosidů a nukleotidů“. Slavnostní předání Ceny se tradičně uskutečnilo na 39. konferenci „Pokroky v organické, bioorganické a farmaceutické chemii“ konané 26. – 28. 11. 2004 v Nymburku, kde rovněž tradičně nová laureátka přednesla plenární přednášku.

První nositelka Ceny se narodila v Praze v roce 1969. Diplom inženýra chemie získala na katedře organické chemie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze (1993) pod vedením externího školitele (tehdy Dr. A. Holý). Doktorandské studium na Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR v Praze, rovněž pod vedením Dr. Holého, ukončila obhájením dizertační práce „Zkrácené acyklické analogy nikotinamidadenindinukleotidu“ v r. 1996. Nyní je vědeckým pracovníkem ve stejném ústavu na oddělení

nukleových kyselin, v r. 1997 absolvovala roční postdoktorátní stáž na Université Catholique de Louvain.

Srdečně blahopřejeme k získání prestižní ceny a přejeme hodně dalších odborných úspěchů.

Dosavadní nositelé Ceny Alfreda Badera: 1) RNDr. Ivo Starý, CSc. (1994), Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Praha; 2) RNDr. Martin Smrčina, CSc. (1995), Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha; 3) Dr. Ing. Vladimír Havlíček (1996), Mikrobiologický ústav AV ČR, Praha; 4) Ing. Pavel Lhoták, CSc. (1997) Ústav organické chemie, Vysoká škola chemicko-technologická, Praha; 5) Ing. Michal Hoskovec (1998), Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Praha; 6) Ing. Michal Hocek, CSc. (1999), Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Praha; 7) Dr. Ing. Vladimír Církva (2000), Ústav chemických procesů AV ČR, Praha; 8) Doc. RNDr. Milan Pour, PhD. (2001), Farmaceutická fakulta UK, Hradec Králové; 9) Mgr. Štěpán Vyskočil, PhD. (2002), Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha; 10) Mgr. Tomáš Kraus, PhD. (2003), Ústav organické chemie a biochemie AV ČR.

Hodnotící komise: prof. P. Drašar (tajemník), doc. D. Dvořák, prof. A. Klásek, doc. M. Kotora, prof. V. Macháček, prof. M. Potáček, prof. O. Paleta (předseda), prof. V. Šimánek, Dr. I. Starý, prof. T. Trnka, prof. K. Waisser, Dr. J. Závada.

Oldřich Paleta

Přihlášky na Cenu Alfreda Badera za organickou chemii v r. 2005

Valutová změna v dotaci Ceny

Česká společnost chemická bude udělovat v roce 2005 opět dvě Ceny Alfreda Badera. „Starší“ Cena je *za organickou chemii*, „mladší“ Cena je od r. 2002 udělována *za bioanorganickou a bioorganickou chemii*. Opravněně se může zdát, že oblasti působnosti obou Cen se dosti překrývají. Skutečně se již v uplynulých ročnících soutěž stalo, že soubor prací, který neuspěl v jedné soutěži byl přihlášen do soutěže o druhou Cenu a zde uspěl. Platí však omezení, že je možno získat jen jednu z Cen Alfreda Badera pro české chemiky, přitom obě Ceny jsou rovnocenné.

Uzávěrka přihlášek do konkuru o Cenu za organickou chemii v roce 2005 byla stanovena na 15. červen 2005 (případné datum poštovního razítka). Podmínky a náležitosti přihlášky zůstávají v podstatě stejně jako v minulých letech: Cena se uděluje za práce v oblasti organické chemie uchazečům české státní příslušnosti, kteří nepřekročí věk 35 let v den uzávěrky přihlášek a nemají hlavní pracovní poměr v zahraničí (postdoktorátní stáž se za takový pracovní poměr nepovažuje). Soubory přihlášených prací mohou rovněž zahrnovat studie mechanismů. Na druhé straně do působnosti Ceny nepřísluší práce z analytické oblasti (včetně strukturní analýzy) a výpočetní chemie. Uchazeči o Cenu se zpravidla přihlašují sami na sekretariát České společnosti chemické, návrh však mohou podat také kolegové, instituce a rovněž vědecké rady a senáty. Cena je udělována nejlepšímu souboru prací bez ohledu na to, kolikrát se autor o ni uchází. Od r. 2005 je Cena dotačná částkou 3300 USD. Tato úprava odpovídá původní dotaci a týká se obou Cen.

HLAVNÍ částí přihlášky jsou separáty publikovaných prací a k nim zpracovaný autorův komentář k dosaženým výsledkům v rozsahu 3–6 běžných strojopisných stran; k tomu se připojí z Web-of-Science kopie informační stránky o každé jednotlivé původní práci (zde je m.j. uveden počet citací práce v literatuře). Přiložený životopis by měl zachytit odborný vývoj, např. téma diplomové a doktorské (kandidátské) dizertace se jménem školitele, získaná ocenění, stáže a jejich tematické zaměření, získané granty apod. Řada publikací vzniká týmovou činností a z toho důvodu je potřeba uvést, jak se uchazeč na publikaci a jejím zveřejnění podílí (např. šlo o diplomovou práci, zadání téma doktorské práce, řešení grantu získaného uchazečem, samostatně řešenou část projektu, vlastní projekt, vedení diplomanta nebo doktoranda apod.; uchazeč do publikace přispěl určitou částí, zpracoval celou publika-

ci, byl korespondujícím autorem apod.). Nedoporučuje se hodnotit svůj podíl procentuálně, protože např. novou myšlenku a zkušenosti jiné osoby, které úspěšnou práci umožnily, lze těžko srovnávat s provedením práce. Hodnotící komise nevychází z doporučení školitelů, vedoucích apod., takže přihláška je plně platná a plnohodnotná i bez těchto doporučení.

Autorům nejlepších souborů původních prací, kteří nebyli v předchozích létech oceněni a získali *privilegium zjednodušené přihlášky* (do věku 35 let), postačí poslat doplněk k předchozí přihlášce, případně materiály aktualizovat dle svého uvážení.

Oldřich Paleta

Vyhlášení voleb Hlavního výboru a revizní komise ČSCH

Předsednictvo ČSCH vyzývá všechny členy k tomu, aby zasílali na adresu sekretariátu návrhy kandidátů do voleb Hlavního výboru a Revizní komise Společnosti. Navržen může být pouze člen Společnosti a návrh musí obsahovat stručnou charakteristiku a souhlas navrženého kandidáta. Návrhy zasílejte do 28.2.2005.

Na zasedání Hlavního výboru, které se konalo dne 3.12.2004 byla zvolena volební komise ve složení V. Šimánek (předseda), M. Bláhová, B. Kratochvíl.

Harmonogram voleb

- výzva členům k zaslání návrhů kandidátů do 28.2.2005 – Bulletin 1/05,
- zveřejnění kandidátky a pokynů pro volby – Bulletin 4/05,
- rozeslání volebních lístků červen 2005, v souladu se stanovami je možno hlasovat i elektronickou poštou do 15.8.2005,
- komise vyhodnotí volební výsledky do 31.8.2005,
- vyhlášení výsledků na Valném shromáždění, které se bude konat na 57. sjezdu Asociací chemických společností v Tatrách, září 2005,
- ustavující zasedání nově zvoleného Hlavního výboru spojené s volbou předsednictva a předsedy 30.9.2005.

Volební komise

Profesor Giovanni Natile zvolen "President Elect"

Profesor Giovanni Natile byl zvolen shromážděním EuCheMS jako President Elect, neboli příští předseda této asociace. Ujme se své funkce v říjnu 2005.

Profesor Giovanni Natile, v současné době prezident Italské chemické společnosti (Società Chimica Italiana (SCI)), se tak na základě usnesení Valného shromáždění EuCheMS stane nástupcem Profesora Gábora Náray-Szabó v čele EuCheMS. Giovanni Natile je profe-

Prof. Natile při projevu po volbě

sorem obecné a anorganické chemie a pracuje na Faculty of Pharmaceutical Sciences of the Università degli Studi di Bari, Italy <http://www.farmchim.uniba.it/index.htm>.

Jako prezident SCI Giovanni Natile nastoupil politiku zásadních změn a posílil vydavatelskou pozici Società Chimica Italiana. Zasloužil se o zlepšení spolupráce s dalšími chemickými společnostmi v Evropě. Stal se iniciátorem akce sledující zlepšení chemických znalostí ve společnosti, ve shodě s přesvědčením, že lepší porozumění chemii znamená pro ní lepší budoucnost.

Giovanni Natile je aktivním odborníkem v oblasti organometalické a bioanorganické chemie a je autorem ca. 200 vědeckých prací, několika knih, kapitol a patentů. Je koordinátorem národního konzorcia „Chemistry of Metals in Biological Systems“, které sdružuje 20 výzkumných týmů z různých italských univerzit. Je velmi aktivní v evropských projektech, kde pracuje a pracoval v řadě akcí COST (D1, D8, and D20), a to jak v řídících výborech, tak jako vedoucí projektů.

pad

EuCheMS převzala úlohu FECS

EuCheMS, nová Evropská asociace pro chemické a molekulární vědy (European Association for Chemical and Molecular Sciences) převzala úlohu a odpovědnost bývalé Federace evropských chemických společností (Federation of European Chemical Societies, FECS), která byla založena v Praze v roce 1970.

Na posledním valném shromáždění FECS organizovaném Rumunskou chemickou společností 2.–3. října 2004 v budově historického parlamentu v Bukurešti vyslovili zástupci členských společností souhlas s doplněním stanov asociace a změnou jejího názvu a právního statutu. V nejbližší době se stane EuCheMS novou právnickou osobou, tzv. „Association Internationale Sans But Lucratif“ (neziskovou organizací) v Belgii, podle belgického

práva.

EuCheMS hodlá i nadále stavět na své třicetileté historii a zaměří se na poskytování profesionálnější podpory pro svých 50 členských organizací v 36 zemích Evropy. Ekonomická základna poskytne EuCheMS nástroje k modernizaci její práce a pomůže vytvořit smysluplnou podporu pro chemická a molekulární vědy v 21 století.

Nejdůležitějším aspektem budoucí strategie EuCheMS je politický dopad její činnosti. Se zvětšenou Evropskou unií je mnohem důležitější než v minulosti zajistit možnost, aby EuCheMS představovala centrum diskuse o problematice chemických a molekulárních věd tak, aby byla schopna ovlivnit Evropskou komisi a politiky k budoucímu rozvoji Evropského výzkumného prostoru (European Research Area). Aby uskutečnění takových cílů bylo možné, musí EuCheMS vytvořit nástroje pro získání finančních zdrojů.

V rámci nových stanov se předpokládá, že EuCheMS bude schopna vstoupit do partnerských vztahů s jinými skupinami ve vědě. Komunita chemických a molekulárních věd potřebuje k tomu, aby mohla přispět k podstatnému pokroku v oblasti možnost pracovat na úrovni rovných podmínek s jinými vědeckými uskupeními a být vítána jako partner ve společných iniciativách. Dnes je EuCheMS připravena se takové příležitosti chopit.

K tomu, aby v takovém procesu EuCheMS uspěla, musí být viditelná mezi rozhodujícími činiteli, mezi vědeckými uskupeními, ale i svým členským společenstvem a jejich členům. EuCheMS si klade za cíl poskytovat svým členským společenstvem vždy něco navíc k tomu, aby si zajistila jejich angažovanost v rozvoji nové strategie.

Současným prezidentem EuCheMS je profesor Gábor Nárä-Szabó z Maďarské chemické společnosti (adr. Loránd Eötvös Univ., Pazmany Peter st. 1b, H-1117 Budapest, Tel: +36-1-209-0555/1630, e-mail: naraysza@para.chem.elte.hu). Nově zvoleným prezidentem (President Elect) je profesor Giovanni Natile z Italské chemické společnosti (adr. Dipartimento Farmaco-Chimico, Universita di Bari, Via E Orabona, Bari 70125, Tel: +39 0 80 5442774, e-mail: natile@farmchim.uniba.it). Spojení na sekretariát: Ms Evelyn McEwan, Royal Society of Chemistry, Burlington House, Piccadilly, London W1J 0BA, Tel:+44 20 7440 3303, Fax:+44 20 7437 8883, e-mail: mcewane@rsc.org. URL nové společnosti je www.euchems.org.

EuCheMS je řízena výkonným výborem, jehož členy jsou Dr. Reto Battaglia do r. 2007, prof. Pavel Drašar do r. 2007, prof. José Empis do r. 2005, prof. Selahattin Gultekin, do r. 2007, prof. Minos Leontidis do r. 2007 a prof. Jerzy Mrozinski, do r. 2005. Nominovanými členy jsou Dr. David Giachardi, reprezentující RSC, do r. 2007, prof. Wolfram Koch, reprezentující GDCh, do r. 2005 a prof. Igor Tkatchenko, do r. 2005. Ex officio členy jsou "President Elect" prof. Giovanni Natile do r. 2005 a doživotní čestný předseda Dr. Wolfgang Fritzsche. Členy výboru jsou i předsedové pracovních skupin EuCheMS, prof. Bo Karlberg, Division of Analytical Chemistry (2007), Dr. Peter Childs, Division of Chemical Education (2005), Dr. Roger Fenwick, Division of Food Chemistry

(2005), prof. Philippe Garrigues, Division of Chemistry and the Environment (2005), prof. Claudine Buess Herman, Division of Electrochemistry (2005), prof. Peter Kündig, Division of Organometallic Chemistry (2007), prof. Tore Brinck, WP Computational Chemistry (2005), prof. Ernst Homburg, WP History of Chemistry (2006), Dr. Tony Ware, WP Nuclear and Radiochemistry (2006), prof. Steve Haswell, WP Chemistry in Microsystems (2006), prof. Ivano Bertini, WP Chemistry in Life Sciences (2006), prof. Sergio Facchetti, SC ProChemE (2006) a Dr. Reto Battaglia, SC AllChemE (2005).

pad

Jiří Žák čestným členem ČSCH

Na slavnostním zahájení 56. sjezdu Asociací českých a slovenských chemických společností 6. září 2004 bylo předáno čestné členství České společnosti chemické panu Ing. Jiřímu Žákovi, předsedovi představenstva a generálnímu řediteli firmy FARMAK a.s., Olomouc. Ing. Žák je rovněž předsedou představenstvem Okresní a Krajské hospodářské komory v Olomouci. Chemické veřejnosti je po léta znám svojí činností jak v ČSCH, tak také v České společnosti průmyslové chemie. Vysoké ocenění bylo uděleno Ing. Žákovi zejména za jeho dlouholetnou spolupráci a podporu olomoucké poboče ČSCH. Podpora, kterou poskytuje firma Farmak a.s. České chemické společnosti, je věnována na pořádání sjezdů, konferencí a seminářů. Jiří Žák začínal svou profesní kariéru v roce 1960 v podniku Farmakon, který byl součástí koncernu Spofa. Po ekonomických a politických změnách Ing. Žák privatizoval v roce 1996 upadající státní podnik a dokázal téměř neuvěřitelné. Firma Farmak a.s. je v současné době jednou z významných chemicko-farmaceutických firem v České republice a exportuje většinu své produkce do USA a zemí Evropské unie. Firma má výkonnou výzkumnou a vývojovou základnu a její pracovníci jsou v úzkém kontaktu s Univerzitou Palackého. Tato spolupráce je příkladná svým spojením firemního průmyslového výzkumu a vývoje s akademickými pracovišti orientovanými na základní výzkum a výchovu nových odborníků. Osobně jsem poznal Ing. Žáka jako student 3. ročníku odborného studia analytické chemie na UP v roce 1963. Pak po více než 40 let byl Jiří Žák pro mne stále člověkem ochotným mi vždy pomoci či poradit v obtížných situacích. Vážím si ho a jsem přesvědčen, že je laskavým nadřízeným a dobrým kolegou svým spolupracovníkům. Jeho osobní zálibou je pěstování růží, které tvoří stálou květinovou výzdobu upravených prostor firmy. Jeho druhým koníčkem je vinohradnictví a každý návštěvník pana ředitele si zpravidla odnese vzorek jeho vinařského umění. Čestné členství ČSCH je v dobrých rukou.

Vilím Šimánek

Čestné členství České společnosti chemické

Na návrh ostravské pobočky ČSCH bylo na slavnostním zahájení 56. sjezdu asociací chemických společností uděleno čestné členství Společnosti Ing. Alexanderu Pálffymu, CSc.

Ing. Alexander Pálffy, CSc. nastoupil po absolvování chemického studia na Slovenské technické univerzitě v Bratislavě do Přerovských chemických závodů, kde se podílel na vývoji výrobních postupů v oblasti pigmentů zprvu jako výzkumný pracovník, později jako skupinový vedoucí výzkumu. Rozsáhlé vývojové práce tehdy vyústily do vypracování více než stovky postupů, které byly patentovány jak v bývalé ČSSR, tak i zahraničí. V roce 1982 obhájil v Ústavu anorganické chemie ČSAV kandidátskou dizertační práci. Prošel řadou managerských funkcí. Jako člen managementu Chemopetrolu se podílel na rozvoji petrochemie, výroby umělých hmot a anorganických hnojiv. Ve funkci náměstka ministra státní plánovací komise a později v různých funkcích na Ministerstvu hospodářství ČSFR se v letech 1990–1991 podílel na realizaci přeložky ropovodu na Žitném ostrově. V současné době je Ing. Alexander Pálffy, CSc. generálním ředitelem BorsodChem MCHZ, s.r.o. Pod jeho vedením se podnik stal významným sponzorem kulturních a vzdělávacích projektů nejen v Ostravě. Vyznamenání Společnosti mu bylo uděleno za trvalou podporu mladých talentovaných chemiků a chemického školství.

László F. Kovács se narodil 10. dubna 1942 v Tényő. V roce 1967 získal diplom inženýra chemie na Chemicko-technologické univerzitě ve Veszprému a v roce 1988 se stal absolventem Univerzity ekonomických věd v Budapešti.

V letech 1968–1970 působil jako provozní inženýr v Petrochemických závodech Leuna v tehdejší NDR a v roce 1971 se stal členem středního managementu a následujících deset let obchodním ředitelem v Borsodských chemických závodech, jejichž právním nástupcem se stala akciová společnost BorsodChem. Od září 1991 je předsedou představenstva a generálním ředitelem této společnosti. László F. Kovács je rovněž místopředsedou Svazu Maďarských Chemiků a místopředsedou Maďarské Společnosti Aluminia.

Jana Kubová

Ing. Pavel Pavlas, MBA nositelem Hanušovy medaile

Ing. Pavel Pavlas, MBA po absolvování VŠCHT Pardubice, nastoupil v roce 1966 do Moravských chemických závodů v Ostravě, kde pracuje dodnes.

Převážná část jeho profesionální dráhy je spojena s aplikovaným výzkumem v chemickém průmyslu. Od roku 1976 do současnosti úzce spolupracuje s Ústavem organické technologie VŠCHT Praha jmenovitě prof. Ing.

J. Paškem, DrSc. V letech 1992 a 1993 absolvoval odborné stáže v USA, Anglie a Belgii. V roce 1997 ukončil studium MBA na Nottingham-Brno Business School. Své zkušenosti z oblasti aplikovaného výzkumu prezentoval na řadě odborných setkání. Od roku 1991 je Ing. Pavel Pavlas, MBA členem představenstva ČSPCH.

Ing. Pavel Pavlas, MBA byl vedoucím výzkumných úkolů pro BC-MCHZ nejvýznamnějších technologií anilinu a cyklohexylaminu. V letech 1983–1990 jako vedoucí oddělení výzkumu organických technologií byl vedle vývoje technologií anilinu a cyklohexylaminu zodpovědný také za výzkum a vývoj technologií speciálních aminů, z nichž většina byla úspěšně zavedena do provozního měřítka. Je spoluautorem řady patentů, které byly uplatněny

v průmyslové praxi. Od roku 1990 do roku 2000 byl vedoucím odboru výzkumu a vývoje BC-MCHZ.

V roce 2000, kdy segment speciálních aminů v BC-MCHZ byl dlouhodobě ztrátový a hrozilo jeho zastavení, byl jmenován ředitelem Výrobně obchodní jednotky Aminy a pověřen úkolem ztrátovost tohoto segmentu do 2 let zvrátit. Tento úkol se kolektivu vedenému Ing. Pavlasem podařilo splnit. V současné době je Výrobně obchodní jednotka Aminy zisková a významně přispívá k dobrým výsledků BorsodChem MCHZ, s.r.o.

Jana Kubová

Chemik na cestách

Cesta za katalyzátory v Clitheroe

Co si lidé představí pod pojmem „chemie“? Inu, záleží na přístupu. Někomu se vybaví hnojiva, jinému plasty, dalšímu ropa a poslednímu třeba chemické zbraně. Je jisté, že chemie je nedílnou součástí naší existence a bez ní by se v dnešní době lidstvo jen těžko obešlo. Provází nás celým životem a provázela nás již od počátků civilizace.

„Vážený pane, jedete do práce automobilem? Víte, co předcházelo tomu, že jste si mohl natankovat plnou nádrž pohonné hmoty? A přemýšlite nad tím, z čeho jsou vyrobeny vaše pneumatiky?“

„Vážená paní, jak byla asi vyrobena vaše rtěnka? A co říkáte na svou novou barvu na vlasy, šampón, pleťovou masku, hojivou mast, nebo lak na nehty?“

Mnoho lidí si při zaslechnutí slova „chemie“ pomyslí něco o „umělému svinstvu“; uvědomujete si ovšem, že se stala součástí vašeho každodenního rytmu, aniž byste si toho všimli?

Každý se snaží dávat svému oboru co nejvyšší váhu a prosadit ho mezi ostatními. Jeden z profesorů mi tvrdí, že bez českého jazyka se v životě neobejdou, záhy mě jiný profesor ujišťuje, že analytické chemie je ten nejdůležitější předmět. Nechci tedy nikomu vnucovat, že chemie je to nejdůležitější, co na světě existuje, ale je zrovna například vaš přístup k ní opravdu správný? Nehledíte na ni, jako na něco v zásadě špatného a nezdravého?

Pokrok jde neustále kupředu, a to ve všech odvětvích. Můj zájem padl právě na zde zmíňovanou vědu – chemii. Na Masarykově střední škole chemické studují chemickou technologii a jednou budu třeba pracovat v nějakém chemickém provozu. Jak již tvrdil Komenský, výuka by měla být názorná a prakticky zaměřená. Jak se tedy lépe lze seznámit s chemickou výrobou, než praxí či exkurzí? Velice jsem proto uvítal, když mě ředitel naší školy, pan Ing. Jiří Zajíček, seznámil s nabídkou exkurze v závodě

firmy Johnson Matthey Catalyst, jejíž pražské zastoupení dlouhodobě poskytuje právě naší škole podporu a sponzuje některé školní aktivity.

Johnson Matthey Catalyst je předním výrobcem katalyzátorů a její továrna v městečku Clitheroe v centrální Anglie se specializuje na katalyzátory pro výrobu syntetického plynu, vodíku, amoniaku nebo methanolu. Závod se nalézá v údolí, protože se v něm za druhé světové války vyráběla syntetická paliva a musel být chráněn proti bombardování. Po válce odkoupil zařízení od státu koncern ICI. V dnešní době tvoří klíčovou součást firmy Johnson Matthey Catalysts.

Společnost velmi dbá na ekologická hlediska výroby a ředitel závodu v Clitheroe nám vysvětlil, jak pečlivě – dle posledních směrnic – přečišťují odcházející plyny a odpadní vody. Velmi se mi také líbil přístup zaměstnavatelů ke svým podřízeným, kdy se obě strany snaží zajistit spokojenosť té druhé.

Výrobní závod v Clitheroe je specializovaný na katalyzátory na bázi niklu, mědi a zinku a v zásadě se zde používají dvě hlavní technologie přípravy katalyzátorů. Je to jednak srážecí metoda s následnou kalcinací a peletizací, jednak impregnační technologie. Katalyzátory vyráběné v Clitheroe jsou pečlivě testované a sledované, aby byla jejich kvalita co nejvyšší, což umožňuje skvěle technicky vybavené laboratoře.

Podpora, kterou mohou zahraniční firmy podobně jako Johnson Matthey Catalyst poskytnout odborným školám v České republice, je neocenitelná. Jsem velice vděčný těm, kteří mi cestu zprostředkovali, a přejí i dalším studentům, aby mohli získat podobnou zkušenost.

*Michal Grus,
student Masarykovy střední školy chemické*

Zprávy

Prof. Ing. Josef Pašek, DrSc. laureátem České hlavy

V listopadu loňského roku byla významnému učiteli Vysoké školy chemicko-technologické v Praze panu prof. Ing. Josefu Paškovi, DrSc. udělena cena Sazky, a.s. za mimořádný počin v oblasti aplikovaného výzkumu a technologických inovací v rámci soutěže Česká hlava pro rok 2004. Cenu tak získal člověk – pedagog a vědec, který nejen že významným způsobem ovlivnil charakter výuky na Ústavu (dříve katedře) organické technologie VŠCHT v Praze, kde působil nepřetržitě od roku 1952, ale stejně tak i rozvoj našeho chemického průmyslu. V bývalém Československu bylo jen několik chemických procesů s větší než průměrnou světovou kapacitou, vybudovanou na bázi vlastního domácího výzkumu. Prof. Pašek je hlavním autorem hned tří z nich – výroby anilinu a cyklohexylaminu v BC-MCHZ Ostrava a antiozonantů na bázi 4-amino-difenylaminu v Duslo Šaľa.

Procesem výroby **anilinu** se zabývá prof. Pašek ve spolupráci s MCHZ (dnes BC-MCHZ) již 40 let. V 60. letech navrhl menší jednotku hydrogenace nitrobenzenu na bázi reaktoru chlazeného cirkulujícím organickým přenašečem tepla. Ta pracovala od r. 1968 do r. 1975. Připravil i návrh jednotky na stejném principu s kapacitou 12 kt/rok (tehdy se anilinu v Československu vyrábělo ročně kolem 4 kt). Po uzavření dohody RVHP o specializaci Československa na výrobu gumárenských chemikalií se měla vybudovat na tehdejší dobu obrovská kapacita 50 kt/rok. Pro tento velkou kapacitu změnil prof. Pašek koncepci katalytického reaktoru i kontinuální rektifikace. Nový reaktor byl chlazen vroucí vodou, za ním následoval adiabatický postreaktor. V r. 1975 byl spuštěn prototyp s kapacitou 8 kt/rok a v r. 1985 byla zahájena výroba na jednotce 65 kt/rok. Dnes se zde jen po malých úpravách vyrábí ročně 100 kt anilinu.

V souvislosti s rozvojem výroby diisokyanátů u dnešního vlastníka Borsod Chem je připravena intenzifikace výroby anilinu v BC-MCHZ na 150 kt/rok. Rekonstrukce rektifikace je prakticky dokončena, nová linka hydrogenace nitrobenzenu bude uvedena do chodu v polovině roku 2005.

V r. 2003 BC-MCHZ prodaly know-how a licenci na výrobu anilinu v množství 150 kt/rok japonské firmě Tosoh. Pro obě nové velké kapacity navrhl prof. Pašek v posledních letech řadu technických změn vedoucích ke snížení investičních nákladů a zlepšení využití energie. Proces je soběstačný ve spotřebě tepla a navíc produkuje až 1 t páry na 1 t anilinu pro externí použití. Koncipoval mj. výrobu nízkotlaké páry s využitím kondenzačního tepla anilinu, která se využije ve výrobě nitrobenzenu. V r. 2005 se bude asi 10 % anilinu na světě vyrábět procesem BC-MCHZ. Kapacita 150 kt/rok pro firmu Tosoh představuje pravděpodobně největší chemický proces pro-

daný z ČR do zahraničí v historii. Navíc do Japonska, které je nepochyběně chemickou velmocí.

Další významné průmyslové aktivity prof. Paška se týkají **využití vedlejších produktů z ethylenové pyrolyzy**. Je jich celá řada:

Naftalenový koncentrát 15 kt/rok

Společnost Deza ve spolupráci s Chemopetroleum vybudovala v areálu Chemopetrolu jednotku na izolaci naftalenového koncentrátu (92 %) z do té doby spalovaného pyrolýzního plynového oleje. Děje se tak rektifikaci na dvou kolonách, jejichž hlavním autorem je prof. Pašek. Ten pro rektifikaci směsi obsahující kolem 200 látek vypracoval model, založený na sloučení látek do skupin s přibližně stejnou relativní těkavostí. Na bázi tohoto modelu byl formulován kontrakt s dodavatelem kolon firmou Sulzer, která model rektifikace s návrhem kolon i zakoupila.

Technický dicyklopentadien

Spolu s pracovníky Chemopetrolu vypracoval prof. Pašek know-how na výrobu technického dicyklopentadienu z lehkého pyrolýzního benzingu s kapacitou až 25 kt/rok. Proces byl vyvýjen od r. 1999 a o jeho realizaci se nyní rozhoduje.

Dicyklopentadien polymerační čistoty

V 90. letech byl prof. Pašek požádán Chemopetroleum o spolupráci při odstranění nedostatků nefunkčního výrobního poloprovozu. Pod jeho vedením byla na ÚOT VŠCHT Praha provedena rozsáhlá simulace klíčové operace. Jednalo se o model založený na kinetice 8 reakcí, přičemž reaktor je kombinován s rektifikací. Poloprovod byl pak podle jeho návrhu rekonstruován a úspěšně spuštěn. V současné době není provozován, neboť o výrobě čistého dicyklopentadienu se uvažuje až v souvislosti se zavedením výroby technického produktu.

Již 7 let spolupracuje prof. Pašek s firmou **Taminco – Belgie** a je konzultantem mnoha aktivit vývojového průvozu této firmy. Z jeho nejdůležitějších akcí lze uvést:

Univerzální rektifikační kolona byla určena hlavně na rektifikaci pyrolidonu a dále pro dva další produkty, které se vyrábějí v kampaních. Bylo navrženo speciální uspořádání, které ve srovnání s původním zařízením omezilo průběh vedlejších reakcí, čímž se výtěžek pyrolidonu zvýšil o 6 % (realizace 2000).

Kontinuální reaktor na výrobu pyrolidonu. Amonolýza butyrolaktonu se prováděla ve vsádkovém autoklávu, nový kontinuální reaktor současně zvýšil produkci až na trojnásobek (realizace 2002).

Technický N,N-dimethyldecylamin. Existující provoz se intenzifikuje, přičemž se zavádí do procesu zásadní změny. V této souvislosti je na ÚOT VŠCHT Praha prováděn pod vedením prof. Paška experimentální výzkum a jsou simulovány kritické uzly této jednotky

Projekt dimethylaminopropylaminu byl připraven podle návrhu prof. Paška a v posledních dnech byl úspěšně spuštěn.

Prof. Pašek vyvinul dále dva významné **procesy, založené na katalýze zeolitu**. Oba patří ke světové špičce a jejich využití plánuje BC-MCHZ.

terc.Butylamin přímou adicí amoniaku na isobutyleten – tento proces vyvíjel prof. Pašek v letech 1993 až 1998 ve spolupráci s VUCHT Bratislava. Je hlavním autorem know-how a patentu, který byl přihlášen v mnoha zemích. Přímou adicí amoniaku na alkeny využívá zatím jen BASF. Paškův proces má úplně jiné technické řešení a je úspornější v investičních nákladech a ve spotřebě tepla.

Triethylendiamin. Tento bicyklický amin je nejdůležitější katalyzátor při výrobě polyurethanů. Proces je vyvíjen ve spolupráci s BC-MCHZ. Použití speciálního zeolitu jako katalyzátoru poskytuje vysoký výtěžek. Prof. Pašek je hlavním autorem procesu a zpracoval know-how výrobní jednotky.

Rektifikace a rektifikační zařízení se staly další významnou aktivitou prof. Paška.

Navrhl asi 100 rektifikačních kolon, z nichž kolem 70 bylo realizováno. Kooperuje již 25 let se švýcarskou firmou Sulzer, která je výrobcem rektifikačních kolon, zejména pak kolon s orientovanou výplní. O vývoji některých technologií založených na rektifikaci byla již zmínka. Z dalších prací, zaměřených pouze na rektifikaci jsou nejvýznamnější:

Rekonstrukce rektifikace cyklohexanonu (Chemko, 1993–1994). Jádrem rektifikační linky s kapacitou 80 kt/rok byla vakuová kolona s ventilovými patry. Záměna pater orientovanou výplní snížila refluxní poměr na polovinu a umožnila využít páry z jiné kolony k vyhřívání vařáku. Uspořilo se mnoho páry a navíc se zvýšila kvalita produkту.

Rekonstrukce rektifikace benzenu (Deza, 1994–1995). Původní kolona byla vybavena tunelovými patry. Cílem rekonstrukce bylo snížení spotřeby tepla a snížení obsahu nearomátů v benzenu. Na základě proměření existující kolony a s tím spojených simulačních výpočtů navrhl prof. Pašek zvýšení účinnosti kolony záměnou pater orientovanou výplní.

Rektifikační linka rozpouštědel při výrobě kapalných kaučuků (Kaučuk, 1994–1995). Na základě simulačních výpočtů navrhl prof. Pašek kontinuální linku 4 kolon. Detailního projektu a uvádění linky do chodu se již nezúčastnil.

Tolik k průmyslovým aktivitám prof. Paška, za které mu byla udělena prestižní „Česká hlava“. Ta byla koncipována jako cena za mimořádný počin v oblasti aplikovaného výzkumu a technologických inovací za poslední desetiletí. Nelze ovšem opomenout další Paškova průmyslová díla z dřívější doby. Jejich výčet je opět úctyhodný.

V BC-MCHZ byly vybudovány dvě jednotky Aminy I (1990–1994) a Aminy II (1995). Pro tyto jednotky koncipoval prof. Pašek 4 výrobní linky, z toho 3 na bázi hydrogenací ve zkrápených reaktorech, 1 ve vsádkovém autoklávu. Výrobny zahrnují i 9 rektifikačních kolon. Jedna linka je využívána ke stálé výrobě ethylanilinu a diethylanilinu, další pro výrobu dimethylcyklohexylaminu. Kampanovitě se zde vyrábějí i další aminy podle požadavků

základníků.

A již jen heslovitě další procesy z Paškovy dílny: cyclohexylamin (MCHZ Ostrava 1962, 1977, 1987), isopropylamin (MCHZ Ostrava 1967, 1985), furfurylalkohol (Spolek Ústí 1964), mastné polyaminy (Spolek Ústí 1979), chlordodekan (Petrochema Dubová 1974), dodecylbenzen (Petrochema Dubová 1980), acetanilid (Chemopharma Ústí 1986), 2-aminothiazol (Chemopharma Ústí 1986), Antioxidant CD (Duslo Šaľa 1980, 1985), Antioxidant 13 (Duslo Šaľa 1990), tetramethylpiperidinol (Chemko Strážske 1991), methylisobutylketon (MCHZ Ostrava 1991) – další časové údaje u některých procesů znamenají jejich podstatnou inovaci nebo zvětšení kapacity.

Je samozřejmé, že se na vývoji uvedených procesů podílelo mnoho dalších lidí, ať již z VŠCHT, kooperujících závodů a výzkumných ústavů nebo projekčních kanceláří. Není mezi nimi ale nikdo, kdo by neuznával výsadní postavení prof. Paška, bez něhož by to prostě nešlo !! Vývoj jeho procesů vychází z cíleného laboratorního výzkumu a event. poloprovozních měření, ve velké míře je podepřen i počítacovými simulacemi. A zatímco zde i ti nejlepší výzkumní pracovníci angažovaní v řešení průmyslových projektů obvykle končí, prof. Pašek zpracovává dále podklady pro projekci, spolupracuje s projektanty a účastní se osobně náběhu výroby. A je výborné, že svoje dlouhodobé zkušenosti s vývojem a realizací procesů přenesl i do výuky studentů na Ústavu organické technologie VŠCHT v Praze.

Jsme rádi, že se prof. Paškovi dostalo významného uznání udělením prestižní ceny Česká hlava. Tuto radost nám nemůže zkazit ani ubohý pořad České televize, natočený u této příležitosti. Ten byl spíše jen jakousi reklamou politiků a „osvědčených“ celebrit populární hudby, zatímco oceněným, tedy těm, kdo vytvářejí svojí prací skutečné bohatství národa, bylo dáno žalostně málo prostoru, některým doslova žádný. Mají-li být pořady tohoto typu populárizací vědy a vědeckých pracovníků, nezbývá než konstatovat, že ČT tento úkol opakováně nezvládá. Nicméně, Josef Paškovi patří za jeho práci naš obdiv a dík!

Libor Červený

Noví doktoři chemických věd

Usnesením XXI. zasedání Akademického sněmu AV ČR ze dne 18. 12. 2002 byl nově zřízen vědecký titul „doktor věd“ ve zkratce DSc., který je ekvivalentní dříve udělovanému DrSc. Titul se uděluje v souladu s čl. 5 Stanov Akademie věd ČR schválených Usnesením vlády České republiky č. 273 ze dne 19. března 2003, který zní: „Jako výraz kvalifikace prokázané vytvořením závažných, vědecky originálních prací důležitých pro rozvoj bádání v určitém vědním oboru a charakterizujících vyhraněnou vědeckou osobnost uděluje Akademie vědcům vědecký titul „doktor věd“ („doctor scientiarum“, ve zkratce DSc.)“. Vědecký titul uděluje na základě řízení Vědecká rada AV ČR (čl. 37 odst. e) Stanov Akademie věd ČR).

V roce 2004 udělila vědecká rada DSc. v oblasti che-

mických věd těmto kolegům (podle abecedy):
 prof. RNDr. Pavel Drašar, DSc., VŠCHT Praha a ÚOCHB
 AV ČR Praha
 prof. RNDr. Bohumil Kratochvíl, DSc., VŠCHT Praha
 Ing. Martin Lísal, DSc., Ústav chemických procesů AV
 ČR Praha
 RNDr. Jan Pilař, DSc., Ústav makromolekulární chemie
 AV ČR Praha

Řízení je podle pravidel zahájeno na základě žádosti uchazeče. Žádostí přijímá sekretariát Vědecké rady AV ČR (Národní 3, 117 20 Praha 1, paní Jiřina Jedináková, místnost č. 121 v 1. patře budovy, tel: 221 403 384, fax: 224 240 557). Kompletní informace jsou na URL <http://www.cas.cz/cz/ved.rada.html>.

Redakce tohoto časopisu si dovoluje vyslovit v této souvislosti polemiku s usnesením Grémia pro vědecký titul (citovaným v Zápisu z 18. zasedání Vědecké rady AV ČR ze dne dne 25. listopadu 2004), které jako správné označilo současné použití vědecké hodnosti i vědeckého titulu (tj. CSc. zároveň s DSc.). Pravidla pro udělování vědeckého titulu „doktor věd“ v Akademii věd ČR, čl. I, paragraf 3. říkají že: „Vědecký titul lze udělit uchazečům, kteří mají ukončené vysokoškolské vzdělání na úrovni doktorského studijního programu (§ 47 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, případně titul PhD udělený zahraniční VŠ) nebo získali vědeckou hodnost kandidáta věd (§ 102 zákona č. 111/1998 Sb.) nebo jiný ekvivalentní titul, ...“. Redakce se domnívá, že pokud je vědecká hodnost CSc. či titul PhD podmínkou udělení titulu DSc není nutno uvádět za jménem zkratky obě, pokud nemůže dojít k omylu.

Redakce

Časopis Collection of Czechoslovak Chemical Communications zvyšuje kvalitu a vychází 70. ročník

CCCC, tradiční vědecký časopis založený roku 1929 prof. Votočkem a prof. Heyrovským, bude v letošním roce vydávat svůj jubilejný 70. ročník. Původně šlo o národní chemický časopis vycházející ve francouzštině a angličtině.

Zajímavosti ze světa vědy a techniky

CHEMISTRY EDUCATION: RESEARCH AND PRACTICE (CERP) (ISSN: 1109-4028)

Which you can access free-of-charge at the following Web address <http://www.uoi.gr/cerp> (all letters in this address should be lower-case). This Issue includes also

ně, postupem času se prosadila angličtina jako jediný jazyk pro publikaci. Po válce, zejména v 60. letech, byla kvalita časopisu na přední světové úrovni a celé slavné školy tehdejší československé chemie (Šorm, Brdička, Wichterle atd.) v něm publikovaly většinu svých prací. Od roku 1991 je CCCC vydáván Ústavem organické chemie a biochemie AV ČR.

Od roku 1998 CCCC výrazně zpřísnil a zinternacionalizoval redakční politiku. Každý rukopis je nyní recenzován 3 až 4 recenzenty z celého světa a přijaty jsou pouze velmi kvalitní práce. Tato redační politika nyní přináší své ovoce ve vzrůstající hodnotě citačního faktoru (impact factor, IF). Při zatím posledním porovnání vědeckých časopisů přesáhl CCCC poprvé magickou hranici 1,0; IF = 1,041.

Současně s tím je i zvyšována úroveň služeb, které časopis nabízí čtenářům a autorům. Mezi nejdůležitějšími můžeme jmenovat:

CCCC pdf – zasílání zdarma elektronických separátů (pdf) všem autorům publikace,

CCCC Archive – přístup k elektronickému archivu článků publikovaných za posledních 13 let,

CCCC Direct Service – zasílání obsahu jednotlivých čísel na e-mailovou adresu,

CCCC Tracking – možnost sledovat průběh redakčního zpracování rukopisu prostřednictvím internetu,

CCCC CrossRef Linking – interaktivní propojení citací ve formě „živých“ webových odkazů, tj. možnost prohledávat vědeckou online literaturu na úrovni jednotlivých článků.

Viditelným zpřísněním, zvýšením kvality a rychlým řízením se podařilo opět přilákat kvalitní práce z tuzemských pracovišť a nyní většina nejlepších českých chemiků opět v CCCC publikuje část svých prací. CCCC lze nyní jednoznačně charakterizovat jako mezinárodní (více než 70 % rukopisů a prakticky 90 % recenzentů je ze zahraničí), multi- a interdisciplinární chemický časopis.

Redakce CCCC tímto děkuje všem svým autorům a recenzentům za jejich příspěvek k úspěchu časopisu a těší se na další kvalitní rukopisy.

Bohumír Valter, Michal Hocek

a special section "Contributions of educational research to the Practice of Chemistry Education", with contributions by Robert (Bob) Bucat, Peter Mahaffy, and Avi Hofstein.

Issue 3 of Volume 5 is the final issue of CERP in its present status. From 2005, the journal will be published by the Royal Society of Chemistry, merging with RSC's electronic journal "University Chemistry Education".

The electronic journals "Chemistry Education Research and Practice", <http://www.uoi.gr/cerp>, published from the University of Ioannina", and "University Chemistry Education", <http://www.rsc.org/uchemed>, published by the Royal Society of Chemistry, are merging with effect from 1 January 2005.

The new, fully electronic journal will be published by the Royal Society of Chemistry under the title: Chemistry Education Research and Practice, and, as both its predecessors, it will continue to be available free of

charge on the Internet. The new URL will be: <http://www.rsc.org/cerp>. There will be four issues per year. The new journal will be edited by Georgios Tsaparlis (gtseper@cc.uoi.gr) and Stephen Breuer (s.breuer@lancaster.ac.uk) and will maintain the high standards set by its predecessors.

For more information see the above Web sites.

Georgios Tsaparlis

Střípky a klípky o světových chemicích

Kdo to byl John Archer Mills?

Chemici bádající v sacharidech se setkávají s pojmem „Millsovo zobrazení, the Mills depiction“ (viz Názvosloví sacharidů – Doporučení IUPAC a IUBMC 1996, Edice CL ČSCH 2001) a někdy marně pátrají v paměti, kdo byl ten muž, který mu dal své jméno.

John Archer Mills byl australský chemik. Narodil se 8.2.1919 v Port Broughton. Vystudoval na University of Adelaide v Jižní Australii a po studiích pracoval dále na této univerzitě jako vědecký asistent. Ve třicátém roce svého života odjel do Anglie, kde na Cambridge University v laboratoři prof. A. B. Fostera vypracoval a obhájil doktorát (1953). Jednou z publikací, vzešlou z doktorandského studia byl referátový článek „Stereochemistry of Cyclic Derivatives of Carbohydrates“ v *Advances of Carbohydrate Chemistry* 10, 1 (1955), v němž použil ve vzorcích cyklických acetalů sacharidů pro zobrazení vazeb na chirálních centrech buď zesílenou nebo přerušovanou čáru pro vazbu směřující nad, resp. pod nákresnu, v níž se nachází projekce pyranosového nebo furanosového cyklu, tj. způsob již dobře prověřený u steroidů a terpenoidů. Po pravdě řečeno, neměl tento návrh v době, kdy časopisy udávající standard prosazovaly především Haworthovo zobrazení, přílišnou naději na bouřlivý potlesk. Toho se

mu také nedostalo, cukry se nadále zobrazovaly podle Hawortha, později také pomocí konformačních vzorců a Millsovo zobrazení bylo na nejlepší cestě k tichému zapomenutí. Zásadní obrat nastal v době nástupu počítačů spojeném s vývojem programů pro psaní chemických vzorců. Zde se ukázala přímo báječná připravenost Millsova zobrazení pro tento účel, na rozdíl od všech jiných způsobů: pouze dvojí možnost zobrazení vazeb pro kompletní definici prostorového uspořádání na chirálním centru dobře vyhovuje „dvojkově“ myslícímu procesoru. Díky tomu byl návrh z padesátých let minulého století oprášen a stává se stále častěji používaným způsobem zobrazení sacharidů a jejich derivátů.

Této satisfakce se však John A. Mills osobně nedokázal. Po obhájení doktorátu v Anglii pracoval jako vědecký pracovník v Division of Biochemistry and General Nutrition v Adelaidě, ve školním roce 1967–68 přednášel jako hostující profesor na univerzitě v Edmontonu v Kanadě a po návratu do Austrálie získal místo docenta na University of New South Wales v Sydney. Zemřel po těžké nemoci (rakovina plic) 31. 7. 1977.

Zdroj pro životopisné údaje: S. J. Angyal: John Archer Mills 1919–1977, *Advan. Carb. Chem. Biochem.* 36, 1, (1979).

Karel Kefurt

Akce v ČR a v zahraničí

Rubrika nabyla takového rozsahu, že ji není možno publikovat v klasické tištěné podobě. Je k dispozici na webu na URL <http://www.konference.wz.cz/> a <http://www.csch.cz/akce9909.htm>. Pokud má některý čtenář potíže s vyhledáváním na webu, může se o pomoc obrátit na sekretariát ČSCH. Tato rubrika nabyla již tak významného rozsahu, že ji po dohodě přebírájí i některé zahraniční chemické společnosti.

rubriku kompiluje Lukáš Drašar, drasarl@centrum.cz

České vysoké učení technické v Praze
pořádá

ve dnech 7. – 11. února 2005
odborný seminář WORKSHOP 2005,
kde se formou posterů představí výsledky výzkumné činnosti v širokém spektru technických oborů. Zájemci z praxe zde mohou získat nejnovější informace a navázat přímé kontakty.
Bližší informace na <http://workshop.cvut.cz>.

**10. MEZIOBOROVÁ ČESKO-SLOVENSKÁ TOXIKOLOGICKÁ KONFERENCE,
OLOMOUC 14. – 16. září 2005**

*Toxikologická sekce České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii
CLS JEP, Toxikologická sekce Slovenské farmakologické spoločnosti SLS
a Česká společnost chemická*
za spolupořadatelství

*České společnosti soudního lékařství a forensní toxikologie ČLS JEP
a Univerzity Palackého*
pořádají

10. Mezioborovou česko-slovenskou toxikologickou konferenci

jako tradiční setkání odborníků zaměřených na nejrůznější aspekty toxikologie
včetně aplikací klinických a forensních

Termín a místo konání: 14.9. – 16.9. 2005, Teoretické ústavy Lékařské fakulty UP, Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc
(v areálu Fakultní nemocnice Olomouc)

Vědecký výbor: Anzenbacher P. (předseda, LF UP Olomouc), Balíková M. (1.LF UK Praha), Eybl V. (LF UK Plzeň), Hajšlová J. (VŠCHT Praha), Květina J. (ÚEBF Hr. Králové), Navarová J. (SAV Bratislava), Stiborová M. (PřF UK Praha), Štětina R. (FVZ UO Hr. Králové), Ulrichová J. (LF UP Olomouc), Šimánek V. (LF UP Olomouc), Ujházy E. (SAV Bratislava), Tichý M. (SZÚ Praha)

Organizační výbor: Šimánek V. (předseda), Anzenbacher P., Dvořák Z., Ulrichová J., Ondra P., Večeřa R., Vlachová J., Walterová D., Modrianský M.

Časový program: 14.9.	16,30 Zahájení (velká posluchárna TÚ)
	17,00 „Šantavého přednáška ČSCH“ na téma „Toxikologie kvarterních isochinolinových alkaloidů“ věnovaná 90. výročí narození prof. Františka Šantavého
	19,30 Koncert v prostorách Uměleckého centra UP (Konvikt) a „Welcome Party“
15.9.	8,30 – 12,00 Plenární přednášky a sdělení ve dvou sekčích
	12,00 – 13,30 Oběd
	13,30 – 15,00 Posterová sekce (chodby budovy LF)
	15,00 – 18,30 Sdělení ve dvou paralelních sekčích
	20,00 Společenský večer, Umělecké centrum UP (Konvikt)
16.9.	8,30 – 12,00 Sdělení ve dvou paralelních sekčích
	12,00 – 13,30 Oběd
	13,30 – 18,00 Sdělení ve dvou paralelních sekčích
	18,30 Závěr konference

Po celou dobu konference bude přístupná výstava firem ve foyer budovy TÚ LF, očekává se přítomnost řady firem dodávajících zařízení i produkty pro výzkum i aplikace, kromě výstavy je možná inzerce v materiálech konference a prezentace formou videosekvencí. Zájemci mohou kontaktovat přímo Organizační výbor.

Publikování příspěvků: Doporučená forma – **Short Communication** (anglicky) v časopise **Biomedical Papers** (detaily k publikování budou na webové stránce konference, obecné pokyny pro autory jsou na webové stránce Biomed. Papers <http://biomed.papers.upol.cz>), další možnost **Abstract** (anglicky) v témže časopise. Biomed. Papers jsou sledovány ISI k získání Impact Factoru. Biomed. Papers **149** (2) s příspěvkem (Sborník) bude distribuován při registraci.

Termín dodání příspěvků a přihlášek (včetně platby konferenčního poplatku) k aktivní účasti, prostřednictvím webové stránky konference nebo mailem, je **31. květen 2005**.

Konferenční poplatek je celkem 640,- Kč (tj. 535,- Kč včetně 19 % DPH; za sborník 105,- Kč včetně 5 % DPH) **pro členy pořádajících Společností. Pro nečleny celkem 750,- Kč** (tj. 645,- vč. 19 % DPH Kč a za sborník 105,- Kč vč. 5 % DPH). **Poplatek zahrnuje Sborník, účast na jednání včetně výstavy a společenský program.**

Ubytování: Koleje UP, dále rezervované pokoje v Hotelu Flóra Olomouc.

Sekretariát konference:

TOXCON 2005

Ústav lék. chemie a biochemie LF UP

Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc

Tel./fax: 585 632 302 (Jana Vlachová)

E-mail: toxcon@tunw.upol.cz

Webová stránka konference bude zveřejněna do 31.1.2005.

European Association for Chemical and Molecular Sciences

Ist European Chemistry Congress

27 – 31 August 2006 Budapest, Hungary

Chemistry Congress is a first for Europe

Six Nobel Laureates – Prof. Paul Crutzen, Prof. Sir Harry Kroto, Prof. George Olah, Prof. Sir John Walker, Prof. Kurt Wüthrich and Prof. Ahmed Zewail – have accepted invitations to speak at the Congress.

The Congress, the first of its kind, is organised under the auspices of EuCheMS (European Association for Chemical and Molecular Sciences) and co-sponsored by RSC and GDCh. It aims to be a showcase for chemical sciences in Europe and will bring together chemical and molecular scientists from industry, academia and government institutions across Europe and from around the world.

Harry Kroto says: “*The prospect of a major conference supported by all the national chemical sciences organisations of Europe is exciting and long overdue. I am personally delighted about this initiative, as are many of my colleagues in the chemistry community, and we are very keen to ensure that the Congress catalyses the development of a vibrant and coherent European chemistry community, which can make an important contribution to the global society of the 21st century.*”

The venue for the Congress is Loránd Eötvös University, in the heart of Budapest.

Professor Gábor Náray-Szabó, Hungarian Chemical Society and EuCheMS President, is the Chairman of the Organising Committee.

Nominees from EuCheMS member societies have been appointed to the scientific committee which will organise the scientific programme. It is chaired by Nobel Laureate Professor Jean-Marie Lehn (Strasbourg) with Professor Peter Kündig (Geneva) as co-chairman.

Congress website: www.fecs-budapest2006.hu

Please register at the Congress website to obtain the circulars by e-mail!

The host of the Congress: Hungarian Chemical Society
e-mail: host@fecbs-budapest2006.hu

Informace a pozvání na seminář „Alternativní metody testování toxicity chemikálií“

Seminář „**Alternativní metody testování toxicity chemikálií**“ bude pořádán ve dnech 27.– 28. dubna 2005 v prostorách společnosti EKOMONITOR spol. s r.o. v Chrudimi – Příšově. Výklad bude zaměřen zejména na testy na úrovni *in silico* (odhadování výpočtem na počítači), případně *in vitro*. Alternativní metody testování musí zaručit výsledky se stejně hodnotnou informací o toxicitě jako „klasické“, dnes zákonně používané, ale musí být rychlejší, pokud možno s nižšími náklady (úspora pracovní síly, materiálu, režie), což zároveň znamená i ušetření zvířat nebo alespoň snížení jejich potřeby a utrpení (3R). Seminář bude zaměřen na praktickou aplikaci, zejména modelů analýzy QSAR (Quantitative Structure – Activity Relationships), a to pro získávání vhodných podkladů pro registraci chemických látek a chemických prostředků podle platných zákonů a vyhlášek a pro testování již déle používaných chemikálií v rámci programu REACH. Seminář bude uveden přednáškami právě o kritériích a požadavcích uvedených programů chemické bezpečnosti před expozicí chemikáliím a navazovat bude výklad a ukázky již komerčně dostupných počítačových programů pro využití v toxikologické praxi a na testovacích pracovištích (laboratořích), nikoliv pro vývoj nových léčiv, což je jiná oblast využití analýzy QSAR. Budou vyloženy principy

validace metod QSAR a expertních počítačových systémů (ze současného jednání QECID a ECVAM JRC EC) a podán současný přehled komerčně dostupného softwaru, který je v procesu validace nebo k němu míří.

Výše poplatku je 2200,-Kč + DPH, ubytování bude zajištěno v hotelu Bohemia v centru Chrudimi (asi 5 minut od vlakového i autobusového nádraží) v dvoulůžkových pokojích v ceně 800,-Kč/noc.

K semináři je vhodné si připravit diskusní příspěvky a dotazy, v programu na ně bude dostatečně času. Bližší technické informace a žádosti o informaci přímo na adresu Vodní zdroje EKOMONITOR spol. s r.o., Příšově 820, 537 01 Chrudim, fax 469 682 310, e-mail: halouskova@ekomonitor.cz nebo u odborného garanta, kterým je doc. RNDr. Miloň Tichý, DrSc., Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, 10042 Praha 10, fax 267 311 236, e-mail: mtichy@szu.cz .

Přihlášky lze posílat na tištěném formuláři, přiloženém k 1. informaci nebo elektronicky, formulář najdete pod www.ekomonitor.cz, složka semináře – kalendář.

Miloň Tichý
Státní zdravotní ústav, Praha

Bulletin představuje

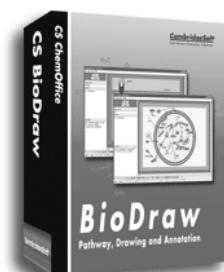
TLC destičky v editoru ChemSketch

Jeden z nejpopulárnějších chemických editorů ACD/ChemSketch byl doplněn dalším nástrojem, který umožňuje interaktivní práci s „plastikami“.

Nástroj ACD/TLC Plate Tool umožňuje v prostředí ACD/ChemSketch znázornit TLC desku. Nástroj TLC Plate Tool je napsán v jazyce ACD/ChemBasic jako aplikace, která je kompatibilní s ChemSketch verze 5.0 či vyšší. Aplikace dokáže pracovat se znázorněním replikujícím výsledek aktuální plastínky. Tisk takového grafického znázornění v rámci zprávy generované programem ChemSketch je jednoduchý a jednoznačný. Návod, jak instalovat a ovládat TLC Plate Tool je zveřejněn na http://www.acdlabs.com/products/chem_dsn_lab/goodies.html#tlc. Desky TLC mohou být v takovém znázornění integrovány i v databázi, provozované pod ACD/ChemFolder (viz. http://www.acdlabs.com/products/chem_dsn_lab/chemfolder/).

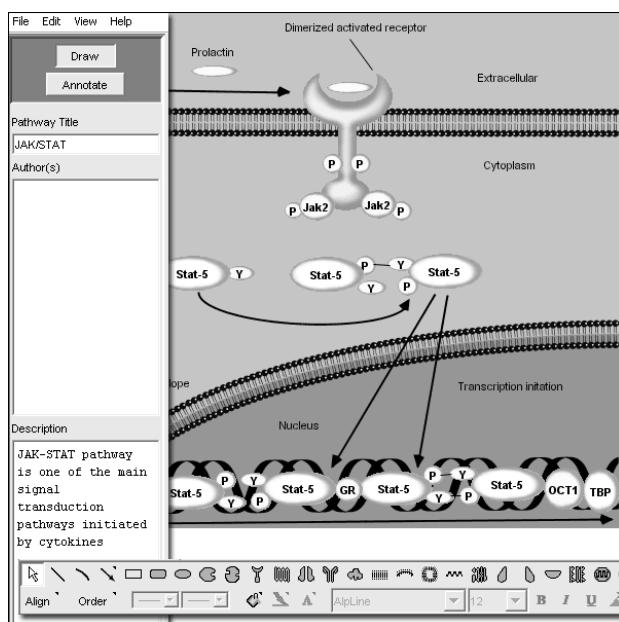
pad

BioDraw, nové možnosti od Cambridge Software

BioDraw je počítačový program pro kreslení, popisy, sdílení a prezentace biologických metabolických cest. BioDraw je předurčen pro kreslení schémat biologických procesů. Běžné elementy těchto cest jako membrány, nukleové kyseliny, enzymy, receptory, reakční šípky, atd. jsou zabudovány do programu a další mohou být importovány. Metabolické cesty vytvořené v BioDraw mohou být exportovány pro použití v prezentacích, grantových návrzích, zprávách a publikacích.

Každý element, který je použit pro znázornění metabolických pochodů, je zároveň vstupním bodem pro shromažďování a organizaci dat téměř libovolného typu: informace o sekvencích, restrikční mapy, odkazy na literaturu, spektrální data, microarray, prezentace, dokumenty formátu DOC či PDF, hyperlinky, a mnohem více. Přehledy vytvořené v programu BioDraw mohou být sdíleny téměř s kýmkoli, používají BioDraw Reader, který je distribuován zdarma.

Obr. Příklad pracovního okna BioDraw

Recenze

Šesták Jaroslav
Heat, Thermal Analysis and Society

Vydal Nucleus HK, Hradec Králové 2004, náklad a cena neuvedeny.

ISBN 80-86225-54-2

Záměrem autora bylo pojednat o termální analýze z hlediska termodynamického, historického i filozofického. Zatímco technické stránce metody je věnována minimální pozornost, převážně jen odkazující na příslušnou literaturu, začíná filozofické pojednání až u antických kořenů. To odpovídá i autorovým aktivitám v posledních letech, kdy se zaměřil na transdisciplinární aspekty vědy a filozofických disciplín.

Rozsáhlá práce (380 stran formátu A4) je rozdělena do pěti částí, podle jejichž názvů si lze učinit rámcovou představu o jejím obsahu: 1. Historická hlediska a vztahy k moderní vědě. 2. Chápání tepla a termofyziky. 3. Tepelná měření a metody termální analýzy. 4. Přenos tepla a nerovnovážné jevy. 5. Společnost, věda a ekologie –

V balíku BioDraw Ultra 9.0 je kromě vlastního BioDraw doplněn ChemDraw Std. Základním programem je BioDraw Pro 9.0, který reprezentuje vlastní nástroj pro kreslení, anotaci a prezentaci biologických cest.

pad

pokrok proti přežití. Kniha je vlastně souhrnem celoživotních aktivit prof. Šestáka, který v ní využil své četné publikace, které často cituje (např. i obrázek 1 na str. 190 – Blokové schéma typů kalorimetrů, který však v knize není). O tom, že jsou jeho aktivity opravdu rozsáhlé, svědčí také zařazené fotografie, pořízené při jeho četných cestách po světě i vlastní ilustrace a koláže, které vtipně doplňují text. Precizně vázaná kniha na křídovém papíře se spoustou fotografií svědčí i o manažerských schopnostech autora, který k jejímu vydání musel získat četné sponzory.

Na závěr bývá zvykem uvést doporučení, pro které profesní skupiny je kniha vhodná, což zde není úplně jednoznačné. Nejsou to určitě studenti ani začátečníci v oboru termické analýzy, ale spíše filozofové se zájmem o termodynamiku, nebo zkušení odborníci, kteří si chtějí rozšířit svůj rozhled o filozofické a historické souvislosti. Hodně faktů i jmen, většinou s fotografiemi, zde najdou také zájemci o historii termické analýzy a připojen je i výběr světových osobností vědy.

M. Zábranský

Omluva

Redakce Bulletinu se omlouvá prof. Josefovi Jančovi za uvedení nesprávných titulů a pracovišť uveřejněných v Chem. Listy 98, 459 (2004). Správné údaje jsou: prof. Ing. Josef Janča, DrSc., IUPAC Fellow, WIF Fellow, titu-

lární profesor fyzikální chemie na Université de La Rochelle, Francie.

Redakce

Zákony, které ovlivní život chemiků

Předpisy vydané v roce 2004 a na konci roku 2003 (cestupně):

Číslo	Obsah	
647 /2004 Sb.	Vyhľáška, ktorou se pro účely poskytování cestovních náhrad stanoví výše sazeb stravného, výše sazeb základních náhrad za používání silničních motorových vozidel a výše průměrných cen pohonných hmot	o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzozech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
621 /2004 Sb.	Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 26/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení	Zákon, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
613 /2004 Sb.	Vyhľáška o základních sazbách stravného v cizi měně pro rok 2005	Úplné znění zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn
611 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška č. 211/2004 Sb., o metodách zkoušení a způsobu odběru a přípravy kontrolních vzorků	Úplné znění zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), jak vyplývá z pozdějších změn
595 /2004 Sb.	Nařízení vlády o stanovení formulářů žádosti o individuální a souhrnné vývozní povolení a žádosti o mezinárodní dovozní certifikát pro zboží a technologie dvojího užití	Nařízení vlády, kterým se stanoví technické požadavky na diagnostické zdravotnické prostředky <i>in vitro</i>
594 /2004 Sb.	Zákon, jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití	Vyhľáška o označování výživové hodnoty potravin
588 /2004 Sb.	Zákon, kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznavání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů (zákon o uznavání odborné kvalifikace), ve znění zákona č. 96/2004 Sb.	Vyhľáška o požadavech na množství a druhy látek určených k aromatizaci potravin, podmínky jejich použití, požadavky na jejich zdravotní nezávadnost a podmínky použití chininu a kofeinu
572 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se stanoví forma a způsob vedení evidence podkladů nezbytných pro ohlašování do integrovaného registru znečištění	Vyhľáška, kterou se stanoví požadavky na doplňky stravy a na obhobcování potravin potravními doplňky
541 /2004 Sb.	Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 42/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na přepraviteľná tlaková zařízení, ve znění nařízení vlády č. 251/2003 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 26/2001 Sb., o hygienických požadavcích na kosmetické prostředky, o náležitostech žádosti o neuvedení ingredience na obalu kosmetického prostředku a o požadavcích na vzdělání a praxi fyzické osoby odpovědné za výrobu kosmetického prostředku (vyhláška o kosmetických prostředcích), ve znění vyhlášky č. 268/2001 Sb.
528 /2004 Sb.	Vyhľáška o požadavcích na národní referenční laboratoře a referenční laboratoře v oblasti činnosti v působnosti zákona o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském	Vyhľáška, kterou se stanoví základní metody pro zkoušení toxicity chemických látek a chemických přípravků
525 /2004 Sb.	Úplné znění zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn	Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění nařízení vlády č. 523/2002 Sb.
509 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 332/2000 Sb., kterou se stanoví některé postupy při schvalování typu a ověřování stanovených měřidel označovaných značkou EHS, ve znění vyhlášky č. 260/2003 Sb.	Vyhľáška o ziskání odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické
503 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů)	Vyhľáška, kterou se stanoví bližší podmínky hodnocení rizika chemických látek pro zdraví člověka
502 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zdravotnictví č. 376/2001 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů	Vyhľáška o registraci chemických látek
497 /2004 Sb.	Vyhľáška, kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 124/2001 Sb., kterou se stanoví požadavky na odběr vzorků a principy metod laboratorního zkoušení krmiv, doplňkových látek a premixů a způsob uchovávání vzorků	Zákon o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
474 /2004 Sb.	Zákon, kterým se mění zákon č. 207/2000 Sb.,	Vyhľáška, kterou se stanoví správná výrobní praxe, správná distribuční praxe a bližší podmínky povolování výroby a distribuce léčiv, včetně medikovaných krmiv a veterinárních autogenních vakcín, změn vydaných povolení, jakož i bližší podmínky vydávání povolení k činnosti kontrolních laboratoří (vyhláška o výrobě a distribuci léčiv)
407 /2004 Sb.		Vyhľáška, kterou se zrušuje vyhláška č. 18/1987 Sb., kterou se stanoví požadavky na ochranu před výbuchy hořlavých plynů a par
406 /2004 Sb.		Nařízení vlády o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu
405 /2004 Sb.		Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

- 396 /2004 Sb. Nařízení vlády o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků
- 367 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 7/2000 Sb., kterou se stanoví rozsah a způsob zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a následcích závažné havárie
- 366 /2004 Sb. Vyhláška o některých podrobnostech systému prevence závažných havárií
- 363 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 304/1998 Sb., kterou se stanoví případy, kdy se nevyžaduje vývozní povolení k vývozu pomocných látek, podrobnosti o evidenci návykových látek, přípravků a prekursorů a o dokumentaci návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- 353 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví bližší podmínky osvědčení o odborné způsobilosti pro oblast posuzování vlivů na veřejné zdraví, postup při jejich ověřování a postup při udělování a odnímání osvědčení
- 349 /2004 Sb. Úplné znění zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), jak vyplývá z pozdějších změn
- 348 /2004 Sb. Úplné znění zákona č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků), jak vyplývá z pozdějších změn
- 338 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/1988 Sb., o používání výbušnin, ve znění pozdějších předpisů
- 333 /2004 Sb. Vyhláška o odborné způsobilosti na úseku rostlinolékařské péče
- 329 /2004 Sb. Vyhláška o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin
- 327 /2004 Sb. Vyhláška o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin
- 326 /2004 Sb. Zákon o rostlinolékařské péci a o změně některých souvisejících zákonů
- 317 /2004 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkoušením ústavu zemědělském a o změně některých dalších zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkoušením ústavu zemědělském), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů
- 305 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví druhy kontaminujících a toxikologicky významných látek a jejich připustné množství v potravinách
- 304 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví druhy a podmínky použití přidatných a pomocných látek při výrobě potravin
- 289 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovočná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění pozdějších předpisů
- 288 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví podrobnosti o registraci léčivých přípravků, jejich změnách, prodloužení, klasifikaci léčivých přípravků pro výdej, převodu registrace, vydávání povolení pro souběžný dovoz, předkládání a navrhování specifických léčebných programů s využitím neregistrovaných humánních léčivých přípravků, o způsobu oznamování a vyhodnocování nežádoucích účinků léčivého přípravku, včetně náležitosti periodicky aktualizovaných zpráv o bezpečnosti, a způsob a rozsah oznámení o použití neregistrovaného léčivého přípravku (registrační vyhláška o léčivých přípravcích)
- 275 /2004 Sb. Vyhláška o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy
- 234 /2004 Sb. Vyhláška o možném použití alternativního nebo jiného odlišného názvu nebezpečné chemické látky v označení nebezpečného chemického přípravku a učeblování výjimek na balení a označování nebezpečných chemických látek a chemických přípravků
- 232 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se provádí některá ustanovení zákona o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných chemických látek a chemických přípravků
- 231 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví podrobný obsah bezpečnostního listu k nebezpečné chemické látce a chemickému přípravku
- 230 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 186/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti barvení a značkování některých uhlívodíkových paliv a maziv, ve znění pozdějších předpisů
- 223 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví bližší podmínky hodnocení rizika nebezpečných chemických látek pro životní prostředí
- 222 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se u chemických látek a chemických přípravků stanoví základní metody pro zkoušení fyzikálně-chemických vlastností, výbušných vlastností a vlastností nebezpečných pro životní prostředí
- 221 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví seznamy nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických přípravků, jejichž uvádění na trh je zakázáno nebo jejichž uvádění na trh, do oběhu nebo používání je omezeno
- 220 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví náležitosti oznamování nebezpečných chemických látek a vedení jejich evidence
- 219 /2004 Sb. Vyhláška o zásadách správné laboratorní praxe
- 215 /2004 Sb. Zákon o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje
- 211 /2004 Sb. Vyhláška o metodách zkoušení a způsobu odběru a přípravy kontrolních vzorků
- 209 /2004 Sb. Vyhláška o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty
- 207 /2004 Sb. Vyhláška o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat
- 188 /2004 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 178 /2004 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 339/2002 Sb., o postupech při poskytování informací v oblasti technických předpisů, technických dokumentů a technických norem
- 164 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví základní metody pro zkoušení nebezpečných vlastností chemických látek a chemických přípravků z hlediska hořlavosti a oxidační schopnosti
- 158 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví maximálně přípustné množství reziduí jednotlivých druhů pesticidů

143 /2004 Sb.	v potravinách a potravinových surovinách Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 51/1989 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při úpravě a zušlechťování nerostů, ve znění pozdějších předpisů	79 /2004 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
133 /2004 Sb.	Vyhláška o podmínkách ozářování potravin a surovin, o nejvyšší dárce záření a o způsobu označení ozáření na obalu	78 /2004 Sb. Zákon o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty
132 /2004 Sb.	Vyhláška o mikrobiologických požadavcích na potraviny, způsobu jejich kontroly a hodnocení	60 /2004 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší
124 /2004 Sb.	Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje	44 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 273/2000 Sb., kterou se stanoví nejvyšší připustné zbytky veterinárních léčiv a biologicky aktivních látek používaných v živočišné výrobě v potravinách a potravinových surovinách, ve znění vyhlášky č. 106/2002 Sb.
97 /2004 Sb.	Vyhláška k provedení zákona o ochranných známkách	15 /2004 Sb. Úplné znění zákona č. 539/1992 Sb., o puncovnictví a zkoušení drahých kovů (puncovní zákon), jak vyplývá z pozdějších změn
96 /2004 Sb.	Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)	4 /2004 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 185/2000 Sb., kterým se stanoví výrobky, jež mohou být dováženy do České republiky nebo vyváženy z České republiky jen na základě licence podle zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
93 /2004 Sb.	Zákon, kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)	2 /2004 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní přípravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření a o požadavcích na obsah vnitřního havarijního plánu a havarijního řádu
92 /2004 Sb.	Zákon, kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákona č. 521/2002 Sb.	469 /2003 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 140/1997 Sb., o kontrole výroby a oběhu lihu a o provedení dalších ustanovení zákona o lihu s tím souvisejících, ve znění vyhlášky č. 81/2000 Sb.
82 /2004 Sb.	Zákon, kterým se mění zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů	468 /2003 Sb. Vyhláška o stanovení vzorce pro výpočet extraktu původní mladiny před zakvašením a metodách určení extraktu původní mladiny

Noví členové ČSCH

Balán Jiří, studující Masarykova SPŠCH Praha
Baráková Lenka, Mgr., PřF Masarykovy Univerzity Brno
Bartoňová Alena, studující VŠCHT Praha
Baszcynski Ondřej, studující VŠCHT Praha
Beran Antonín, studující PřF Univerzity Karlovy Praha
Blažek Jiří, studující VŠCHT Praha
Blažka Marek, RNDr., Úřad vlády Praha
Boteck Petr, Ing., VŠCHT Praha
Brejcha Jiří, Mitas, a.s., Praha
Círová Alena, Ing., Eurosupport Manufacturing Czechia, s.r.o., Litvínov Záluží
Čajka Tomáš, Ing., VŠCHT Praha
Česla Petr, Ing., Univerzita Pardubice
Dekoj Václav, studující VŠCHT Praha
Dunovská Lenka, Ing., VŠCHT Praha
Džořanová Martina, studující PřF Univerzity Karlovy Praha
Hendrych Jiří, studující VŠCHT Praha
Hájková Zuzana, studující VŠCHT Praha
Hladilová Nela, ISS-COP VM Rožnov pod Radhoštěm
Holakovská Blanka, studující PřF UK Praha
Horník Petr, Mgr., PřF Univerzita Palackého Olomouc
Hrdina Radim, Mgr., studující PřF UK Praha
Hubáček Tomáš, studující VŠCHT Praha
Chvátalová Kateřina, Mgr., LF Masarykovy Univerzity Brno
Jánská Marie, Ing., VŠCHT Praha
Jech Martin, Mgr., VŠCHT Praha

Joura David, DCT, s.r.o., Doubravice
Joura Petr, Ing., DCT, s.r.o., Doubravice
Kalendová Alžběta, studující PřF UK Praha
Kalina Jiří, RNDr., PhD., PřF Ostravská univerzita
Kapras Vojtěch, studující PřF UK Praha
Kavan David, studující SOU energetické Praha
Kazda Radek, Ing., VŠCHT Praha
Klanicová Alena, Mgr., Univerzita Palackého Olomouc
Klimánková Eva, Ing., VŠCHT Praha
Kohout Michal, studující VŠCHT Praha
Kohoutková Jana, Ing., PhD., VŠCHT Praha
Kovalczyk Tomáš, Ing., VŠCHT Praha
Kovářová Anna, studující VŠCHT Praha
Lancová Kateřina, Ing., VŠCHT Praha
Lojza Jaromír, Ing., VŠCHT Praha
Macková Zuzana, Ing., VŠCHT Praha
Macháček Petr, studující VŠCHT Praha
Marková Lenka, Bc., PřF Univerzity Karlovy Praha
Maršálková Lenka, studující PřF UK Praha
Martinová Barbara, studující PřF Univerzity Karlovy Praha
Matyk Josef, Mgr., Farmaceutická fakulta UK Hradec Králové
Němec Petr, Ing., PhD., Univerzita Pardubice
Nevrklová Michaela, Ing., VŠCHT Praha
Novák Petr, Mgr., PřF UK Praha
Papík Richard, RNDr., Univerzita Karlova Praha
Pulkarabová Jana, Ing., VŠCHT Praha

Roller Jakub, studující SOU energetické Praha
Říčánek Milan, Ing., CSc., Eurosupport Manufacturing Czechia, s.r.o., Litvínov Záluží
Říčáneková Dana, Ing., Eurosupport Manufacturing Czechia, s.r.o., Litvínov Záluží
Slunečková Veronika, studující PřF Univerzity Karlovy Praha
Sobocíková Marie, Bc., PřF UK Praha
Stankovičová Katarina, studující PřF UK Praha
Taraba Jan, RNDr. Ph.D., PřF Masarykova Univerzity Brno
Tichá Jana, Ing., VŠCHT Praha
Trojan Tomáš, studující PřF Univerzity Karlovy Praha

Vacek Jan, studující Mendelova lesnická a zemědělská univerzita Brno
Valenta Štěpán, Ing., VŠCHT Praha
Vitha Tomáš, studující PřF Univerzity Karlovy Praha
Vítková Kateřina, Mgr., PřF Univerzita Palackého Olomouc
Volková Jana, studující Univerzita Pardubice
Vondráčková Barbora, studující VŠCHT Praha
Závorská Kateřina, studující VŠCHT Praha
Zendulká Zdeněk, Ing., VZ 421888 Olomouc
Živcová Zuzana, studující VŠCHT Praha

Osobní zprávy

Životní jubileum prof. RNDr. PhMr. Sylvy Lebllové, CSc.

Téměř každá písemná připomínka životních jubileí významných osobností se na samém začátku neobejde bez okřídleného rčení „Ani se mi nechce věřit, že...“. Ačkoliv jsem se chtěla této věti vyhnout, já prostě opravdu nemohu uvěřit tomu, že se profesorka RNDr. PhMr. Sylva Lebllová, CSc. 22. 1. 2005 dožívá osmdesát let. Tato významná představitelka československé biochemie patří mezi osobnosti, které v nás zůstávají uchovány jako nezapomenutelné. Snad moje vzpomínky na prof. Lebllovou uvedené v této jubilejně připomínce oživí vzpomínky na ni také u ostatních.

Dlouholetá členka katedry biochemie na Přírodovědecké fakultě UK nezapřela v přednáškách biochemie svého učitele, prof. Dr. Josefa Košíře, který se v roce 1953 zasloužil o založení této katedry jako první katedry biochemie v tehdejším Československu. Svým nadšením pro biochemii totiž oba dovedli strhnout zájem o tento obor i u většiny studentů. A to nejen zájem o biochemii při studiu. Pro celou řadu studentů se díky S. Lebllové biochemie stala dokonce i oborem jejich celoživotní badatelské činnosti. Tak „přitáhla“ k biochemii jako vědní disciplině plejádu svých diplomantů a aspirantů. Dlouholetě úsilí vědeckého týmu, do něhož byli zapojeni vedle stálých členů týmu právě i aspiranti a studenti, přineslo pod jejím vedením pozoruhodné výsledky. Především při řešení mezinárodního projektu UNESCO „Člověk a biosféra“, který koordinovala. Je zcela evidentní, že se tehdejší docentce Lebllové podařilo vytvořit českou vědeckou školu určitého úseku rostlinné biochemie. Tato vědecká škola navázala na originální práce publikované především s jejími dlouholetními spolupracovníci J. Barthovou a D. Sofrovou. Výzkumná práce v oblasti biochemie fotosyntézy, enzymů přirozené anaerobiosy rostlin a poznání vlivu environmentálních polulantů na metabolické procesy rostlin, přinesla S. Lebllové uznání nejen v tehdejším Československu, ale i na mezinárodním vědeckém kolbišti. Téměř 300 prací zahrnujících původní vědecké práce (na 150 originálních vědeckých publikací), přednášky na symposiích, referáty na sjezdech a kongresech a příspěvky ve sbornících, kapitoly knih, skripta i přehledné články – to vše patří do publikačních aktivit prof. Lebllové, které ji přinesly uznání

vědeckého světa. Všichni rovněž známe zdařilý překlad učebnice Základy biochemie od klásika biochemických učebnic Karlsona, na jejímž několikanásobném překladu a vydání se prof. Lebllová podílela.

K tomuto téměř faktografickém výčtu aktivit prof. Lebllové je třeba dodat i několik osobních postřehů, bez nichž by její charakteristika nebyla úplná. Prof. Lebllová je, dle mého názoru, osobností oplývající nezlovnou silou ducha, která dokázala ve svém profesionálním i osobním životě, mnohé. Je tomu tak zřejmě především díky její schopnosti přesvědčit o svých záměrech nejbližší okolí a vytvořit tak funkční pracovní tým. Je osobností se širokým přírodovědným i humanitním vzděláním, které se ve svém životě snažila předat i ostatním. Je ženou oplývající vždy mladistvým elegantním zjevem, a které nechybí ani zvláštní smysl pro vystižení nezbytného detailu pro úspěšné jednání s lidmi. Bude vždy jistě pro své studenty a spolupracovníky patřit k lidem, na které se nezapomíná.

Za všechny posledně jmenované přejeme prof. Lebllové do dalších let mnoho zdraví, dalších radostí ze života a uspokojení z celoživotní práce, za kterou jí lze vyjádřit skutečně upřímné díky.

Marie Stiborová

Osmdesátiny zakladatele naší matematické chemie

Milan Kratochvíl, emeritní profesor, Ing. CSc., se narodil 20. prosince 1924 v obci Staréč. V Třebíči absolvoval roku 1943 reálné gymnázium. Na technice v Brně dosáhl v roce 1949 vysokoškolského vzdělání inženýra chemie. Vědeckou kandidaturu pak obhájil v roce 1959 na Slovenské vysoké škole technické v Bratislavě. Ve vědeckovýzkumné práci se soustředil na studium reakcí a reaktivit kyslíkatých heterocyklických sloučenin, zejména halogenovaných tetrahydrofuranů, a to ve spolupráci se zahraničními pracovišti. V roce 1963 byl jmenován docentem na univerzitě v Brně. Tam rozvíjel své pedagogické mistrovství ve výkladu organické chemie. Toho dociloval nejen vzdornou přípravou na přednášky a semináře, ale i dovedností logicky vysvětlit principy reaktivity ze struktury látek. V Československu jeho zásluhou se v Brně začala poprvé přednášet organická chemie na jiném principu než úzce paměťovém zvládání disciplíny. Vycházel důsledně ze struktury a z ní odvozoval reaktivitu. Jeho

pedagogická činnost však byla „fakultními normalizátory“ násilně přerušena v roce 1972 a nakonec v roce 1979 musel fakultu opustit. Po překonání nejrůznějších peripetií nalezl azyl ve Výzkumném ústavu čistých chemikalií – Lachemě. Tepřve po roce 1990 mu bylo umožněno se vrátit do učitelského sboru na Katedru organické chemie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1991 byl zaslouženě jmenován vysokoškolským profesorem. V roce 1994 u příležitosti životního jubilea mu byla udělena Zlatá medaile Masarykovy univerzity a v roce 1996 Zlatá medaile Vysokého učení technického v Brně.

Jubilantovo pedagogické mistrovství se projevovalo také přípravou řady učebních textů s vynikající odbornou grafikou, ve kterých s jistou dovedností logicky vysvětloval principy reaktivnosti. Tato činnost vyústila ve vydaném studijním textu „Logická struktura chemie“. Se znalostí literatury v oboru dovezl velmi dobře předvídat nejbližší trendy vývoje organické chemie. To ho vedlo k zaměření se na formalizaci organické chemie a následně až k možnému využití počítačů pro řešení problémů organické chemie.

S rozvojem počítačové techniky vytvořil výzkumný tým, zaměřený na nový způsob řešení chemických problémů. Jako pracovník výzkumného ústavu Lachemy, díky pochopení svých nadřízených, se mohl dále zabývat problematikou strukturního rozboru sloučenin a logického odrazu jejich reaktivnosti. Logika ve výzkumné práci jej přivedla k teoretickému studiu se zaměřením na metodologii a formalizaci organické chemie s plánováním počítačového řešení syntéz. Stal se spoluautorem softwarového produktu Pegas pro plánovanou organickou syntézu (Synthon Model of Organic Chemistry and Synthesis Design).

Koncem roku 2004, dne 16. prosince, uspořádala Katedra organické chemie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Brně ve Velké aule Lékařské fakulty „Speciální seminář“ u příležitosti 80. narozenin jubilanta – emeritního prof. Ing. Milana Kratochvíla, CSc., zakladatele česko-slovenské matematické chemie. U příležitosti těchto významných narozenin vydala Masarykova univerzita v Brně jubilantovo obsažné dílo „Principy a modely organické chemie“, které autor po semináři zájemcům podepisoval. Společenské shromáždění se konalo za široké účasti sezvaných představitelů odborné veřejnosti z České a Slovenské republiky a hostí s blahopřáním.

Na programu semináře bylo seznámení s životopisem jubilanta a následovala blahopřání proděkana doc. Zemana, vedoucího katedry v zastoupení vedoucího Chemické sekce prof. Potáčka, předsedy brněnské pobočky ČSCH prof. Koči a dalších hostů. Odborný program nastínil vědecké zaměření katedry organické chemie v příspěvcích vedoucích jednotlivých výzkumných skupin: Syntéza a struktura heterocyklů (prof. Potáček), Od klasické chemie k chemii pro udržitelný rozvoj (doc. Pazdera), Principy a modely organické fotochemie (doc. Klán), v zastoupení doc. Mazala 1,3-dipolární cykloadice alfa-methyliden-gama-laktonů (Mgr. Petr Melša), Chemie deri-

vátu bicyklo[1.1.1]pentanů (Mgr. Bartoš), a dále pokračovatelů našeho jubilanta v matematické chemii: Spirála, dvě strany mince a energetická hyperplocha (prof. Koča), Umelá chémia a darwinovská evolucia *in silico* (prof. Kvasnička, Ústav aplikované informatiky STU Bratislava).

Na závěr programu pak prof. Jonas nastínil historii vývoje katedry organické chemie a zdůraznil podíl jubilanta na jejím rozvoji.

Kolego Milane, ať i nadále Tvůj život harmonický je šťastný, chemický a na vždycky.

Adolf G. Pokorný, Milan Potáček

Zemřel Prof. Ing. Ivan Pavlík, CSc.

Ve středu 8. prosince 2004 zemřel po dlouhé těžké nemoci dlouholetý vynikající vysokoškolský učitel a úspěšný vědecký pracovník katedry obecné a anorganické chemie Fakulty chemicko-technologické naší Univerzity prof. Ing. Ivan Pavlík, CSc.

Ivan Pavlík se narodil 18. února 1933 v Praze. Zde také ve válečných letech navštěvoval obecnou školu. Po válce se celá Pavlíkova rodina přestěhovala do Hradce Králové, kde Ivan navštěvoval gymnázium, na kterém také v roce 1952 maturoval. V tomtéž roce byl přijat ke studiu na tehdejší Vysoké škole chemicko-technologické v Pardubicích, kterou absolvoval na specializaci analytické chemie pod vedením prof. Jurečka. Od roku 1956 – v té době byl ještě studentem 5. ročníku – až do posledních okamžíků svého života působil postupně ve všech kvalifikačních zařazeních, od odborného instruktora až po univerzitního profesora, na katedře obecné a anorganické chemie.

Nejméně dvě generace absolventů Vysoké školy chemicko-technologické a dnešní Fakulty chemicko-technologické znají prof. Pavlíka jako vynikajícího, všeobecně vzdělaného a noblesně vystupujícího učitele. Ta starší si ho pamatuje ještě z jeho působení v teoretických a laboratorních cvičeních z obecné a anorganické chemie pro posluchače 1. ročníku, ve všeobecném povědomí je však zapsán především jako učitel a jeden ze spolutvůrců v roce 1960 založené specializace „Speciální anorganická chemie“, předchůdkyně dnešního magisterského studijního oboru „Anorganická a bioanorganická chemie“. Výuka v těchto studijních oborech a na ní navazující výchova vědeckých aspirantů a později doktorandů studijního programu „Anorganická chemie“ se na dalších více než čtyřicet let staly hlavní a preferovanou náplní jeho působení na katedře. Víc než dvě stovky absolventů specializace, z nichž převážná většina zaujímá v dnešní době významná postavení mezinárodně uznávaných vědeckých pracovníků či úspěšných vedoucích pracovníků v průmyslu nebo státní správě, jsou dokladem její celkové detailně promyšlené koncepce, její včasné aktualizace a pravidelné inovace. I o to se do značné míry zasloužil prof. Pavlík.

Ve vědecké komunitě je prof. Pavlík znám především svými pracemi o metallocenech, které stály u zrodu úspěšné a oceňované „pardubické vědecké školy“ chemie organokovových sloučenin.

Na počátku devadesátých let minulého století – tedy v době pro život vysokých škol v mnoha směrech převratné – byl prof. Pavlík po dvě funkční období proděkanem fakulty chemicko-technologické. I v této funkci se cíti obstaral. A to nejen proto, že se zasloužil o poměrně hladký přechod z čtyřletého studia na studium pětileté, o zavedení kreditového systému s první a druhou státní zkouškou, o zavedení doktorského studia a jeho nových oborů,

o akreditaci fakulty a o formulování nejrůznějších pravidel a předpisů, ale i pro obnovení tradic akademického života na Univerzitě a důstojnosti jejich akademických obřadů.

Katedře, fakultě i Univerzitě a nám všem bude Prof. Pavlík citelně chybět. Zůstalo mnoho problémů, které by se s jeho pomocí řešily snáze. Za to, co pro nás všechny vykonal, budeme na něj dlouho a s vděčností vzpomínat.

Jaroslav Holeček

Výročí a jubilea

Jubilanti ve 2. čtvrtletí 2005

90

Doc. RNDr. Karel Čermín, CSc., (6.6.), dříve FAMU, katedra televize a filmu Praha, nyní v důchodu Praha

85 let

Ing. Miloslav Malenický, (17.5.), dříve Severočeské tukové závody Ústí nad Labem, nyní v důchodu Tábor

Ing. Jiří Rovner, (17.5.), dříve ÚMCH AV ČR Brno, nyní v důchodu Brno

80 let

Prof. Ing. Jaroslav Králiček, DrSc., (17.5.), dříve VŠCHT Praha, nyní v důchodu Praha

Prof. Ing. Václav Dědek, CSc., (4.6.), dříve VŠCHT Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Josef Vostrčil, CSc., (9.6.), dříve VÚ vodohospodářský Brno, nyní v důchodu Brno

Ing. Věra Benešová, CSc., (14.6.) dříve ÚOCHB AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Ludvík Beránek, DrSc., (15.6.) dříve ÚCHP AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

75 let

Prof. Ing. Jiří Matoušek, DrSc., (4.4.), VUT Brno

Prof. RNDr. Jaroslav Vulterin, DrSc., (7.4.), PaedF Univerzita Karlova Praha

Ing. Milan Poděštěl, CSc., (12.4.), ÚJV Řež u Prahy

Ing. Jiří Radouch, (25.4.), dříve Mikrotechna Praha, nyní v důchodu Humpolec

Prof. Ing. Karel Dušek, DrSc., (6.5.), ÚMCH AV ČR Praha

prom. ped. Jarmila Baštová, (9.6.), dříve MŠMT ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Jan Novosad, CSc., (12.6.), ČSCHI Praha

Ing. Karel Grigar, CSc., (11.6.), VÚ paliv a energetiky Praha

70 let

Ing. Bohumil Tesařík, (7.4.), dříve Okresní úřad Plzeň sever, nyní v důchodu Kaznějov

Doc. RNDr. Jiří Pospišil, CSc., (21.4.), PaedF Univerzity Karlovy Praha

Ing. Milan Bárta, CSc., (1.5.), VŠCHT Praha

Prof. RNDr. Milan Kotouček, CSc., (2.5.), PřF Univerzity Palackého, Olomouc

RNDr. Roman Řeřicha, CSc., (8.6.), ÚCHP AV ČR Praha
Prof. Ing. Zdeněk Stránský, CSc., (8.6.), PřF Univerzity Palackého, Olomouc

RNDr. Jiří Banýr, CSc., (11.6.), PaedF Univerzity Karlovy Praha
Ing. Milan Šolc, CSc., (12.6.), ÚACH AV ČR Praha

Ing. Miroslav Kuchař, DrSc., (28.6.), Zentiva-VÚFB Praha

65 let

RNDr. Václav Černý, CSc., (2.4.), Pardubice
Doc. Ing. Gabriela Kalousková, CSc., (6.4.), VŠB TU Ostrava

Doc. Ing. Věra Křížová, DrSc., (21.4.), VŠCHT Praha
Ing. Jiří Oharek, (28.4.), dříve Ramill, a.s. Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. František Hájíček, (1.5.), dříve ZD Dražíč, okres Písek, nyní v důchodu, nyní Borovany

MUDr. Růžena Šlechtová, (4.5.), FN Královské Vinohrady, Praha

Doc. RNDr. Irena Němcová, CSc., (5.6.), dříve PřF Univerzity Karlovy Praha, nyní v důchodu Praha

RNDr. Václav Macháček, DrSc., (28.6.), VÚ výživy rostlin Praha

60 let

Ing. Eva Štěpánková, (3.4.), Ryor s.r.o. Praha
RNDr. Jarmila Havlová, CSc., (16.4.), VVÚ stavebních strojů Praha

Prof. Ing. Jaromír Lachman, CSc., (18.4.), ČZU Praha

Ing. Eva Nováková, CSc., (19.4.), FÚL UK Praha

Ing. Jaroslav Votruba, CSc., (21.4.), MBÚ AV ČR Praha

RNDr. Jan Pajurek, (28.4.), ZÚ se sídlem ve Znojmě

RNDr. Petr Koloros, (9.5.), Gymnázium Tábor

Blahopřejeme

Zemřelí členové společnosti

Milan Artur Dostál, Zlín, dlouholetý člen Společnosti, zemřel dne 9.12.2004 ve věku 75 let.

Prof. Ing. Ivan Pavlík, CSc., Univerzita Pardubice, zemřel dne 8.12.2004 ve věku 71 let.

Ing. Zdeněk Borovec, CSc., PřF UK Praha, zemřel dne 16.7.2002 ve věku 66 let.

Čest jejich památce